

AD MAXIMUM ATOVE
 adeo clarissimum Hispaniarum principem. D. Phi-
 lippum inuictissimi Cæsaris Caroli. V. primoge-
 nitū. Fratris Dominici Soto Segobienfis, theo-
 logi, ordinis prædicatorum, Salmanticæ pro-
 fessoris, ac prioris cōuentus. S. Stephani,
 IN CAUSA PAUPERVM
 DELIBERATIO.

AD MAXIMUM ATQUE

adeo clarissimum Hispaniarum principem, D. Philippum inuictissimi Cæsaris Caroli, V. primogenitum, Fratris Dominici Soto Segobienensis, theologi, ordinis prædicatorum, Salmanticæ professoris, ac prioris cõuentus, S. Stephani,

IN CAUSA PAUPERVM DELIBERATIO.

VLLA ME Vnq̄ ratio Princeps maxime inducere potuisset, has ad amplitudinem tuã literas dare, nisi et legissem sæpe sæpius apud multos, quãta esse dbeat in principe humanitas, quãtantq̄ cuiusuis classis hominibus audiendis mãtuerandinem genus istud mortaliũ debeatis: pariterq̄ ex multis audiuissem, quantam tu (quod patrium vobis gentileq̄) humanissime præstes. Atqui, si quando alias, vel nunc maxime multorum te sentetias humaniter, nõ auditorum modo, cõiectura est, sed etiam rogaturum. Nempe de ea re, de qua cũ a claretudine tua (quippe qui Cæsaris throno sedes) iudicatũ fuerit, nihil cũctis aliud q̄ decretum audire, ac iussa parere integrum erit. Haud me latet, non me in ijs esse, quorum autoritas villo potest momento rem tã a multis controuersam, tãq̄ maturatione consultatione sacra citã, huc illuc inuerrere. Neq̄ ea ego mente negotium, hoc dicẽdi suscipio, vt quicq̄, quod in actis sit, immutare cõtendam, Verum id satis duxerim,

75 97
si, id quod fieri, statutum est, cunctis hinc inde in conuenienti-
bus diuino exploratis, cautius, prouidentius, ex diuinoque
magis numine fiat. Qua uidelicet melius ratione misere-
ris pauperibus fuerit consultum. Id quo in hac re esse nul-
lum potest aut Cæsareæ maiestati, tuæque perinde à plitudo
obsequium gratius, aut rei publicæ cumulatius bonum. A
deo nos pauperum habere curam Christus seruator noster,
non modo uoluit, prædicauit, et admonuit: sed & sumis
nobis cum pollicitationibus, tum cominationibus edixit.
¶ Sunt nonnullæ, neque ex postremis quidem, ciuitates Cæ-
sareæ huius hispaniarum patrimonij, ubi his retro annis
quatuor captum est, pauperes, vagabundis expurgare, in or-
dinem cogere, elemosynas certa ratione & modo, & collige-
re, & distribuere. Sane ut hostiatim medici circumire ar-
te leuent. Neque elemosynæ temere profudant. Sed dele-
ctus pauperum fiat: quo, ijs quos lex validos appellat, de
medio sublatis, alijs, qui uere egent, ueriores obueniât.
Quod equidem institutum esse nemo potest, qui non suo genere,
& merito præclarum censeat, christianoque pectore uideat profi-
cisci. Atque adeo dignum æstimet, quod pro sua quisque uirili
laudet, foueat, omnique studio complectat. At cum res tam sit
magni momenti, aliarum quoque sui ordinis legem subeat, ne-
cessum est. Nepe ut ea sit, de qua non facile inter omnes conueni-
re possit. Operum etiam unum quodlibet non de subiecta ma-
teria, quantumlibet in honestissima uerset, uirtutis continuo
nomen promeretur: quæ neque uirtutis lineam statim attingit.
Quin uero complurimis prius opus habet circumuestiri,
quæ in uniuersum explorata ut sint, atque prospecta, nisi
multorum iudicio, fieri nequit. Atqui uisum venire sæpe
solet, ut prudentes quidem uiri atque etiam consultissimi de ru-
dibus nostris imperitorum dubitationibus per multa, quibus
cauere debeant, prospiciant. Nam audies sapiens ut in puerbio

est Salomonis) sapiētior erit. Igit̄ neq; tu Princeps opti- Prover. 1.
 me neq; aliorum quisq; verba hæc, qualiacūq; adorno,
 aut animo mihi cupiam aduersandi, aut cupidini con-
 tendendi adscribat. Neq; enim vlla in retantam mihi fa-
 cultatem arrogo, neq; in hanc tali animo citra culpā pro-
 dire potuissē. Quocirca nihil est causæ, cur se mihi q̄sq;
 concertandi disputandiq; gratia obuiā proferat. Siqui-
 dem, vt paulo ante dicebam, non alio orationis meæ) si
 quos modo habitura sit) neruos intendo, quam vt illæ
 quæ in pauperes apparantur leges, q̄ fieri maxime po-
 test, circūspetissime ferantur. Qua ratione fiet, vt inter il-
 los, qui in hoc negotiū amplissimas eleemosynas quo- Luc. 21.
 tidie largiuntur, pro mea ego tenuitate, cum pauperula
 illa euangelica, duo minuta erogauerim. Quandoqui-
 dem eleemosynæ, quarum sumus egenis debitores, nō
 in solo panepositi sunt. Quinimmo vt Gregorij verba
 referam. Habens intellectum: curet omnino ne taceat. Hom. 9.
sup euāg.
gelia.
 Habens rerum affluētiam: vigilet ne a misericordiæ lar-
 gitate torpescat. Habens artem qua regitur: magnopere
 studeat, vt vsum atq; vtilitatem illius cum proximo pro-
 curet. Habens loquendi locum apud diuitem: dānatio-
 nem pro retento talento timeat: si cum valet nō apud eū
 pro pauperibus intercedat. Hæc Gregorius. Munus er-
 go a lingua nō infime prodesse nōnūq; potest afflictis
 pauperibus. Vt enim est in Ecclesiastico. Diues iniuste Eccē. 17.
11. q̄. 3.
 egit, et fremet: pauper autem læsus tacebit. Et Isidorus
 (quod. xj. q. iij. inter decreta relatum est) pauper (inquit)
 dūm non habet quid offerat in iudicio, non solum audi-
 ri contēnitur: sed etiam cōtra veritatem opprimitur. Ob
 idq; qui pauperem protegit, deum imitatur: qui teste
 illo pauperum patrono Iob, de manu violenti eripit pau-
 perem: et conteste Dauid, astitit a dextris pauperis: vt sal-
 uam faciat a persequentibus animam eius. Idcirco in re

quæ ad christianã religionem tanti refert, sane qua de
vita pauperum, nec sine diuitum magno periculo, de-
cernitur, nemo reuera posset officiũ prætermittere, qui
non protinus reprehensionẽ incurreret, qua (vt est in euã-
gelica parabola) neq̃ illum seruum et infidum domi-
nus tã increpuit acriter, q̃ talentum, quod si fœnera-
tus fuisset, vsuris potuisset augere, vt domino suo mul-
tiplicatum redderet, subtus terram maluit abscondere.
Absit eo hæc animo dixerim, quo velim quempiam cõ-
dẽnare. Etenim quotquot prouinciam hæc, negociũq̃
pauperum suscipiunt, vtranuis partem tueantur, zelo
pietatis ac religionis ducuntur: atq̃ adeo vtrosq̃ copio-
sa merces manet apud deum. Sed huc penitus mea ten-
dit oratio, q̃ pro suo qsq̃ ingenio iudicioq̃, rationes
in mediũ de hac re pferre debet, qbus vtrinq̃ discussa,
exactius definiatur. Quod autem in animum induxe-
rim ad amplitudinẽ tuam orationem dirigere, nullum
in absentia Cæsaris legitimum alium iudicẽ, apud quẽ
causam pauperum orarem, deligere, aut potui, aut cer-
te debui: Cum quod deus ipse, per quem reges regnãt,
& legum conditores iusta decernunt, sæpe et multum
iudicẽ, se patronum, ac patrẽ pauperũ, honoris gratia,
nominat. Vnde Synod⁹ cartaginẽsis quinta admoni-
tos esse voluit prælatos, vt ab imperatorib⁹ gloriosissi-
mis pauperũ patrociniũ postularẽt. Tũ ẽt q̃ causa hæc
et ad Cæsarẽ & ad curiã iam diu delata est. Scriptã du-
xi non latinesolũ (quo tamẽ sermone latius ac pressius
rẽ explicui) verum et hispane. Primũ quod (vt alias me-
claretudinĩ tuæ dixisse memini, quãdo scholas nostras
hoc honore dignatus es, vt lectioibus nostris interesse
volueris) quãuis vtrũq̃ idyoma plene capias, ad princi-
pes tũ nõ nisi patrio eorũ sermone vti, fas est. Præterea
quod cum causa hæc, de qua dicturus prodeco, popula

ris sit: vt pote cui⁹ cognitio ad plebē etiā ptinet, operæ
preciū fuit, illa lingua p̄ferri, quā vulgus etiā pciperet.

¶ QVO NARRATIO CONTINETVR, CAP. II.

RIMVM, quod huic fabricæ subiectū est
saxum, petitio illa fuit quadragesima sexta
in cōuentu regni, qui Valeoleti celebriter fa-
ctus est. annō ab orbe redempto. 523. supra
millesimū. Qua pauperes apud Cæsare delati sūt, q̄ si
nes patrios egressi regnū medicātes peragraretidq; nō
sine dānis (vt causabat) quæ res publica eiusmodi gētis
vagatiōe per multa recipit. Obidq; ius a Cæsare implo-
ratū est, quo medici suo qsq; solo cōtinerent: neq; per-
mitterent circūnagari. Id veruntñ, quāuis vt de illo pro-
uiderē responsū fuerit, nō fuit tūc edicto publico cau-
tū. Qua dēre in cōnētū itidē celebri apud. Matritū. an-
no. xxviij. petitiōe. xlv. de eadē rursus egenorū vagatio
ne cōquestū est. Neq; aliud inde, q̄ prius, responsū pro-
curatores reportarunt. Deinde in conuentu, qui anno
.xxxiiij. eodem conuocatus est, petitione. cxvij. alia sub
alio tenore producif supplicatio. Videlicet quod sin-
gulis regni ciuitatibus prouidus aliquis ac circūspect⁹
vir negotio pauperū delegaretur. sine cui⁹ testimonio
& Chirographo nemini licitum esset hostiatim men-
dicare. vt hac ratione legitimi pauperes cōperti essent.
Huic, veluti iustæ supplicationi, subscripsit Cæsar, vt
vagabūdi quos lex (validos appellat) oppidis abigeren-
tur, aduenæ, qui prætextu paupertatis falso titulo mé-
dicat, pellerent a curia. Quib⁹ adiecit, vt legitimi pau-
peres suis cuiusq; dicecesibus procurarentur & alerent.
Nulla illic tñ pœna in legitimos pauperes decreta est,
quocūq; regni mendicatū cōmigrauerint. Postea de-
mū (quod ad rem denuo propius attinet) anno. xl. curia,
quæ est Cæsari a cōsilio, ea quæ præfatis petitiōib⁹

Sex articu-
culi.

continentur, vt obseruaretur, senatus consulto manda-
uit. Atq; adeo post consiliariorum subscriptiones instru-
ctio quædam appeditur, sola tabelionis manu signata.
Qua executionis forma articulatim præscribitur. Sūma
eorū, quæ ad rem pertinent, sex continet articulos. Cæue-
tur enim primum omnium, vt nemini prius medicare li-
ceat, q̄ eius paupertas legitimo examine constiterit. Secū-
do, necuiq; mendico, etiā legitimo, nisi in propria patria
intra certos terminos, sit integrum mendicare. Excepto
inde tempore extremæ famis, aliufue cuiuslibet magnæ
calamitatis. Tertio, ne absq; chirographo aut parrochi
aut illi⁹, qui huic muneri delegat⁹ esset, quisq; medicet.
Quarto, q̄ nisi prius sacramentaliter confessis, huius-
modi chirographa mendicandi concedantur. Quinto,
qui ad limina Iacobi peregrinantur prohibiti sunt, et lō-
gam moram facere in via, et a recto itinere vltra duo-
decim mille passus (quas Hispani quatuor leucas dici-
mus) deniare. Reliqua iustissime extra controuersia fan-
cita sunt. Postremus deniq; adiectus articul⁹ est, vt dice-
cesani, prætoresq; vrbium, pro sua vtriq; facultate, sat-
tarent, instituta hospitalia reficere: eorūq; dotes a qui-
busuis debitoribus ac retētoribus exigere. Atq; adeo cu-
rarent, si qua forte ratione fieri posset, vt pauperes in suo
cuiusq; territorio abunde subsistententur: ne vlla eos ne-
cessitas diuagare cōpelleret. Hæc metinæ año pxime lap-
so. xliiij. prælo mandata sunt. ¶ Super hæc fundamenta
cæpere ciuitates institutiones construere. In quibus ha-
beatur. Primum vt vagabundi vrbe exigerentur. Mox
vt aduenæ medicætes, postq̄ essent refecti et recreati, cer-
toq; donati subsidio, trāsire protin⁹ cogerenf. Deinde,
ne mendicantes indigenæ hostiatim discurrere sineren-
tur: sed domi receptis, alij ad mun⁹ hoc destinati eleemo-
synas colligerent, atq; conficerent. Ad hæc obeūda mu-

nera ministri, cum alijs, tū etiam prætores executores crea-
 ti sunt. Cuncta quidem zelo sancto ac pietate plena. Ne-
 pe vt legitimi pauperes, qui domi clausi malunt præ ve-
 recundia extrema pati, quā ad mendicandum prodire,
 hac ratione maiora possent subsidia recipere. Nam qui
 aliter quā sancta intentione, institui hæc potuissent, Za-
 moræ præfertim, quæ harum fuit vrbiū prima, vbi prior
 ordinis religiosi ac toto orbe illustris diui Ioānis aderat.
 Qui quando in præsentia celsitudinis tuæ suis alijs ho-
 noris titulis uuncupari nō permittitur) cum in alijs ger-
 mane christianus, tum in pauperes christianissime ma-
 gnificus, atq; (si verba cohererent) eleemosynarum san-
 ctissime prodigus, nihil vnq̄ in pauperes decerni permi-
 sisset, nisi religiosorum prudentūq; iudicio in ré esse pau-
 perum cognouisset. Post modum vero cū murmura in
 hac vniuersitate de institutionibus huiusmodi suborirē-
 tur, consulti nōnulli a Zamora sumus. Qui non in vni-
 uersum eorum articulis applausimus. At nonnullis
 pro iudicio nostro recisis, reliqua subscribere polliciti su-
 mus. Tum demum post dies aliquot scripta ad nos ab ea-
 dem vrbe sunt capitula quædam articulorū, quæ subsi-
 gnaremus. Ingenue fateor inscitiam meam ac temeri-
 tatem. Credidi nihil aliud in scriptis esse, q̄ ego verbo
 promisseram subsignare. Et ideo, quā nō legi scripturā,
 subnotaui. Non quod inter tot numero, tāq; insigniter
 sapiētes quicq̄ mea subscriptio authoritatis, aut addere,
 aut adimere posset: tamē audio alicūa illic haberi, quæ
 si legissem, probare præruditate mea non possem. Hor-
 sus hæc, q̄ postq̄ hisce dieb; a reuerēdissimo Cardinali
 Toletano, meā sententiā Valeoleti de hac eleemosynarū
 ratione rogatus, respondiſsem, non me cuncta posse me
 te plene capere, ecce articuli ei zamorēses exhibent, meo
 nomine subsignati. Quos deinde (vt audio) corā clare-

Dist. cy
.c. ego
foliis.

tudine tua eorū fautores produxere. At vero cum illius
ego nō sim authoritatis, quam pythagorici suo Pytha
goræ tribuebant: qui nullum veritatis testimonium pe
tebant, q̄ magister dixisset: sed eā potius augustinia
nam legē ad Hieronimū (quæ in decretis est) cū omni
bus qui de hac re loquūtur, tū maxime mihi præscrip
tam esse cupio: vbi ait nemini præter canonicos libros,
quantalibet sanctitate doctrinaue polleat, maiorem ad
hibendam esse fidem, q̄ eius rationes persuasionesq; se
cerint: quid ego alias subscriperim, nihil propemodū
refert: sed quid rei veritas fuerit, pagellam hanc testem
appello. Ad rem itaq; vt reuertar, a Zamora deinceps
(tametsi nōnullis hic refragātib⁹) easdē hæc ciuitas cō
stitutiōes accepit. Hinc demū Valeoletū cōmigrarūt.
Vbi (vt istuc rumore audiui) te aplissime dñe, et qui
dem merito, ancipitē habēt. Vnde mihi animū subijt,
deliberationē quālē hanc cūq; ad amplitudinē tuā scri
bere. Vereor nē vsq; ad facietatē narrationē p̄traxerim.
At necessariū arbitrat⁹ sum integrā rei sumā, de qua di
cturus sum, primum omnīū ob oculos ponere.

DE VAGABUNDIS. CAP. III.

DELIBERATIONEM Hanc, vt pleracq;
omnia, quæ in consultatione posita sunt, in
duo statim secari operæ precīū est. Enimvero
quid nā liceat, quidue illicitū sit, primum op
portet constituere. mox ex his quæ licita sunt, quid ex
pedire videatur, discutere. Hanc partitionem Aposto
lus priori epistola ad Corint. sub his verbis adumbrat.
Omnia mihi licent: sed non omnia expediunt. Om
nia mihi licent: sed non omnia ædificant. Neq; vero
eadem sunt ambo via perscrutāda. Sed diuersa potius
lance expēdenda. Quid nāq; liceat, lege agendum est.
Quoniam de qua rescripta est lex (vt super. L. prospe-

.i. cor. 6.
et. 10.

ximus. ff. qui et a quibus. iuris prudentes considerat) nullus disputationi conceditur locus. At vero ubi ex duobus, quæ ambo per legem licita sunt, utrum eorum expediat deliberare, tunc ex æquo & bono, argumentisq; a prudentia perfectis coniectanda res est. Et quia ex rerum diuisione per multa et scientiæ et consilia luce clarescunt, longe interest inter vagabundos homines, & eos qui, cum vere sunt pauperes, per orbem medicando discurrunt. Nam de priori hominum genere, non lege modo particulari regni, sed antiquiori multo, quæ inter communia iura scripta est, atque adeo diuino ac naturali iure antiquissima, cautum est, ne in republica impune permittantur. Alieros vero, nempe aduenas et peregrinos (saluo eorum iudicio, qui iuris prudentia præstant) nulla lege video, quocumque illi gætiū discurrant, inhiberi. Quin vero, si et euangeliū, & quod naturalis ratio suggerit auscultemus, neque esse apparet ex æquo et bono. ¶ Quātū ad priorē partē spectat, nomē vagabūdi / quis pmo sono nihil aliud designare videat, quā hominē, qui sine propria sede ac domicilio per orbem vagatur (vt sup. c. fi. de foro cōpeten. et. l. hæres absens. ff. de iudi. docte adnotat iurisperiti) addendū tñ est, vt eius notio hēt, quod sint homines nulla necessitate, cōmoditate, aut vtilitate vagātes. Alias nō esset (vt plane est) nomē infame, quippe quo ociosos hoīes subnatamus. Qua de re qui ratione, aut artis exercendæ, negotiatio nisue, aut alius necessitatis siue vtilitatis patrios fines egrediunt, nec vituperant, neque hoc p inde famoso vagationis nomine censentur. ¶ Igitur quod id genus homines, qui neque substantiam habent, vt a seruilibus operibus procul sint, neque debilitate rursus aut quouis alio impedimēto legitime tenentur, quominus labores eiusmodi seruiles subire possint, non debeant impune circūuagari, primū argumentum est a lege diuina. Cu-

ff. qui et a qb. l. prospeximus.

Vagabundus.

De foro compe. ff. de iudi. l. hærens.

Vagabundus lege diuina prohibetur.

ius nos deus initio statim orbis conditi admonitos esse
 Gene. 3. voluit. Vbi hominē ex amoenissima illa paradiso, in qua
 (si in iustitia et æquitate perseuerasset) suauissimo contē
 plationis ocio frueretur, merito suo eiciens, in sudore
 Deu. 25. (inquit) vultus tui vesceris pane tuo. Id ꝑ deinceps sub fi
 gura confirmauit: dum in Deuteronomio, ne os bouis
 triturantis ligaretur, edixit. Quod (interprete ad corin
 I. ad co. 9 thios. Paulo) non tā curam exprimit quā deus habet de
 bobus, q̄ ꝑ homines qui in opere sunt et negotio, di
 Math. 10 gni sunt quo vescuntur pane. ociosi vero, minime. Id qd̄
 et Christus ipse seruator noster in euangelio docuit:
 Mat. 20. ubi ait, dignum esse operariū mercede sua: et ubi homi
 2. thes. 3. nes illos in foro stātes ociosos reprehēdit. Quāuis ocio
 si nec illi excusauerint, ꝑ nemo eos cōduceret. Et ad The
 salonicenses Paulus. quosdam fratres acerbè redarguit,
 ꝑ cum ociose et absq; negotio essent, atq; ideo extra or
 dinem, elemosynas a populo recipiebant. Et concludit,
 ꝑ qui non laborat, neq; māducat. Tame si nōnulli quā
 do non alio eos nomine subnotemus temerarij certe, pa
 rūq; ad loquēdum circūspecti, illum locum aduersus re
 ligiosos medicantes interpretari tētauerint. Cum tamē
 ibidem Paulus, et alibi frequēter aperte doceat, quantū
 iuris habeant qui spiritalia seminant, vt temporalia me
 tant. Attamē nō est hic locus digressionis huius: sed ad
 Lege na propositam conclusionem reuertamur. ¶ Mox eadē con
 turali. clusio ratione naturali cōprobatur. Qui enim in bonis
 non habet vnde viuat, nullum ius habet aliena petendi,
 nisi aut artesua, aut quouis alio labore, aut negotio alijs
 vicissim seruiat. Vtraq; enim ratione deus et natura hu
 manis rebus prospexit: dum et diuites esse et pauperes sa
 pienter disposuit. Sane, vt diuites essēt velut anima, quæ
 corpus regit: pauperes vero, vt corpus qd̄ animæ seruit.
 Quippe qui terram colant, artes exercent, vt sine qui

bus humana vita transigi nequit. Deus enim et natura (vt. x. de natura animalium Arist. author est) nihil vnq̄ frustra fecit. Idcirco qui ociosam prodigunt vitā præter legem naturæ viuūt. Vnde vt Seneca. xix. lib. ad Lu. et. ij. de natura deorum Cicero testes sunt, ociosi homines perinde sunt, ac si non essent. Et Demetrius philosophus ociosos homines mare mortum appellat. Adeo vt neq̄ magnates vlli, qui subditorū vectigalia exigūt, alio nullo iure possent accipere, nisi ob curā, solertiam, ac (si opus est) sudores, quos in subditis gubernādis subeūt. Quinetiam et principes (vt Cæsar rerum clarissime gestarū lōgo vsu cōpertum habet: & tu in clypeo princeps iā iā experiri pergis) id penitus iuris ac meriti ad tributa habent, quæ sibi a re. pu. pro seruitio conferūtur, q̄ (vt ait ille) tot tantaq̄ negocia sustineāt vt rem pu. armis tueantur, moribus ornent, ac legibus emendent. ¶ Tertia hæc ratio præfatæ cōclusionis est. Ociositas (vt est in Salomone) multam malitiam docuit. Cuius causam alio prouerbio explicat. Nam cum desiderijs semp sit prægnās ociosus, quid demū aliud, q̄ malitiā parturiat, et iniquitatem? Primum omnium cōsuetudini aliena petendi annexa confestim est adulatio. Mox verecundia perfricatur. Quo tamen freno homines a viciorum præcipicio retinētur. Tertio caro ad libidinem emolefcit. Etenim vt poeta ille scriptum reliquit. Ocia si tollas, periere cupidinis arcus. Quarto mendicitas vagabundi, furandi magistra est. In summa, cū huic generi perditorū hominū nullū cū hominibus melioris notæ quorū bonis moribus imbuātur, consuetudo sit aut cōmerciū, sit vt christianæ toti⁹ religionis facile obliuiscant. Atq̄ adeo quibus ipsi coloribus semel infecti sūt, inquinare alios et cōtaminare pergunt. Vnde Platoni in de republica / ociositas pesti-

Arist. de natura animalium. Sen. epistola. 119. Cice. li. 2. de natura deorum.

Ociositatis mala.

Decōse.
dist. 5.

Aug. ad
vercel.

Hom. 26

Sene. de
clemen.

Eze. 16.

Arist. 7.
poli.

lencia mortalium est. Quā ob rem accuratissime cauit,
vt nemo esset in republica, qui ociosam viueret vitam.
Et inter nostros sanctos Theologos Hieronimus ad
rusti. (id quod de cōsecra. dist. v. capitulo / nunq̄ / refer-
tur) hoc nos clypeo aduersus arma diaboli protectos ef-
se cōmonefecit, si nunq̄ nos ociosos aduersarius ille in-
ueniat. Et Augu. in epistola quadam ad yercellenses.
Nullus (inquit) fructus ocij: immo magis dispēdium.
Ociosus Esau amisit primatus benedictionē: quia ma-
luit cibum accipere, q̄ quærere. Et Chris. super Ioā. Per-
uersi facti sumus ocio: non laborare / nos corrumpere
assuevit. Et Sene. lib. de clemētia. Emolit ocium vires:
sicut rubigo ferrum. Fax immota torpet: ignem agita-
ta restituit. Atqui alijs cōpluribus que in sententiā hāc
cumulari facile possent, clarissimis testimonijs, prophe-
ta ille Ezechiel post longam Hierosolimorum execra-
tionem: quo tandem malorum omnium semina pate-
faceret. Ecce (inquit) hec fuit iniquitas Sodomæ sororis
tuæ, superbia, saturitas panis, & abundantia, & ocium
ipsius & filiarum eius: & manum egeno & pauperi nō
porrigebant. ¶ His alijsq; huiusmodi testimonijs et
argumētis instructi quotquot rem publicam, aut scrip-
tis præceptis instituerunt, aut rebus clare gestis, guber-
narunt, ociosos huiusmodi homines de medio rei pu-
blicæ sublato esse volūt. Quo circa Arist. vij. eorū lib.
quos politicos inscripsit, rem publicam in ocium par-
titur et negocium. Atq; homines ingenio præstantes
(quos liberos vocat) in ocio esse præcipit. Quod est / a
mechanicis artibus, alijsq; id genus corporeis laborib⁹
exēptos. Qui partim ad gubernacula reipublicæ sedeāt:
partim rei militari præficiantur. Alij literarum contem-
plationi incumbant. Alij deniq; diuino cultui manci-
pentur, Eis vero, qui corporis poti⁹ robore, q̄ ingenio

valent, seruili vulgo, nullum (inquit) ocium dandum est: sed in opere semper & negotio teneantur oportet. Qua de causa Lacedemonij, bellis efferati hoies (vt idem illic Philosophus commemorat) plus forte iusto armis & rebus bellicis auetutem exercebant. At Numa pópilius, secundus Romanorum Rex, homo contra suo pte ingenio religiosus et pacificus, non solum (vt L. iuius refert) propter deorum cultum tantam sacrificiorum ac cerimoniarú multitudinem instituit: sed in hoc preterea, ne qui armis fuerant assueti, luxuriarent ocio animi. ¶ Ad ius ergo cómune vt descédam⁹, hác ob rem. Iustinianus imperator legem tulit. li. C. xj. cui titulum fecit/ de medicantibus validis. Quod est/ de his, qui cum non modo sani, sed sunt & ad labores satis firmi, ficta simulataq; infirmitate, orbem mendicádo peragrant: legitimorum pauperum elemosynas in iuria vsurpátes. Qua proinde lege potestas cuiuscq; fit & facultas, homines huiusmodi, si serui sint, manu capiédi. Sin vero sint liberi, perpetuo (inquit) colonatu fulciantur. Idem ferme in Autē. de quæstore. colla. vj. cauetur. Sane vt quæstori curæ sit, aduenas qui in vrbe sunt, qualis quis sit, explorare: quodq; negociú aut fortuna eos in vrbem perduxerit: eorú causas, quo facile expediantur, procurare. Si manere velint, valentesq; sint & ad laborem sufficientes, ad laborem compellantur. Si seruilia, possessoribus transmittantur. ¶ Hinc & peculiare leges regni deriuatæ sunt. Neq; aliud progenitores celsitudinis tuæ de hac re sanxerunt, q̄ vt iuri cómuni subscriberét. Extat primum inter eas quas partitar vocát: parte. ij. titulo. xx. edictum, quo legi de mendicantibus validis subscriberitur. Nempe q; huiusmodi sobeiani verbum legis est & vagabundi a republica, veluti hostes, profligátur. Id quod lege alia inter

L. demē.
vali C.
li. ii.

Autē. de
quæstore
coll. 6.

Lex pti.

Lex ordi.

eas quas ordinamenti appellant, tamen si pluribus ver-
 bis, cauet. Lex prima est tituli. xiiij. lib. viij. Biruiesca
 anno a nato saluatore. ccclxxxvij. supra millesimū pro
 mulgata. Vbi nouū aliud detrimētum, præter ea quæ
 supra cōmemorauimus, refertur, quod res publica a va-
 gabūdis accipit: videlicet quod dum ociosorum hominū
 turba permittitur, agri vacant cultoribus, et artificum
 inopia res publica laborat. Quo circa, rigore penæ mo-
 derato, quæ lege de mendicantibus validis vagabun-
 dis decernitur, potestas cuiuscūq; sit vagabundi in ser-
 uitium proprium cogēdi mense integro, absq; vllō sti-
 pendio, præter victū. Aut quod flagris caesus, ab vrbe exu-
 let. Hæc sunt princeps integerrime, quæ diuino ac na-
 turali iure, ac subinde positiuo et cōmuni, et regni pecu-
 liari de exigendis vagabūdis sanctissime statuta sunt.
 Quibus cōclusio prima satis (vt existimo) stabilita cō-
 firmataq; est. Sane quod vagabundi non sunt permitten-
 di. vt Cæsar in conuentu apud. Mmatritū: año. xxxiiij.
 & alibi frequēter puidēter edicto publico imperauit.

DE ADVENIS MENDICAN-
 tibus. Cap. iij.

SVBSEQVITVR vt membrum alterum
 distinctionis, quam supra fecimus, expēda-
 mus. Quod est. Vtrū integrum cuius ho-
 minū sit, modo non sit fictus, sed verus pau-
 per, patrios limites egredi & quocūq; regni mendica-
 tum ire. An vero contra possint lege prohiberi atq; in-
 tra huiusmodi limites arceri: vt prefatis illis regni peti-
 tionibus ad Cæsarem continetur. De quo si lex esset iā
 Cæsarum promulgata, vsuq; longō recepta, verba facere
 metuerem. Tamen si etiam tūc, si expediret, æquissimus
 Cæsar et consultissima curia legē mutaret. Nulla enim
 iniuria

iniuria legibus fit, si pro temporū qualitate mutantur. Atcū lex ista non modo nō sit executioni mandata, verū si quis senatus illud consultū anni quadragesimi inspiciat, neq; sub tenore legis lata sit, nihil aliud q̄ obse quū existimo, si ad celsitudinē tuā qualescunq; huius ratiōes referā. ¶ Primū omniū petitiones illæ sunt res noua: de qua nusq; gentium aut rogata vnq; lex est, aut ædita. Neq; temere me hoc vereor affirmare: sed iura omnia diuina et humana testimonio fuerint. Id quod profecto aduersus inuentū hoc, magnū validissimūq; est argumētum. Nā certo credas princeps clarissime, si res hæc tā esset ex æquo et bono, atq; isti cōsēt, nunq; tā improuida fuisset antiquitas, quæ non de hac re legem scripsisset. Cū tamen contrarium et ius cōmune, et regni particulare ad moneat: et ratio naturalis persuadeat: et aperte sacra pagina prædicet. In Autētico præfato de quæstore, postq; cautū est vt aduenarū causæ et negotia examinentur, quibus expeditis valentes et firmi aut in suā cuiusq; patriā trās mittātur, aut laboribus mancipentur, exceptio inde sub hæc verba fit. Lætos autē aut læsas corpore, aut canicie graues, hos sine molestia esse iubemus in hac nostra ciuitate. Nullo profus inter indigenas aduenasq; facto discrimine. Cui lex quā hispani dicimus ordina. (cuius paulo ante memini) ad verbū subscribit. Nā postq; præcipit vagabūdos exilio relegari, eximit inde, nisi fuerint senio graues, aut debiles aut valetudinarij: adeo vt de facie coniscere liceat, non posse corporali se opere, et labore sustentari. Hos nāq; absq; vllō discrimine siue ciues sint, siue aduenæ, impune lex illa mendicare permittit. Quam deinceps legem Henricus rex apud Taurum edicto nouo ad verbum confirmauit. Quare intelligere non valeo quomodo ex huiusmodi legibus cōmunibus, aut regni elici pos-

Res nos
ua.Autē. de
quæst.Lex ordi
namēti.

fit, vt mēdicantibus fines et lineæ præscribantur, extra
 quas non sit eis liberum mendicare. Si quidem nulla
 hæctenus ab incolis, modo pauperes sint, aduenas dis-
 criminauerit: sed tantum inter simulatos fictosq; men-
 dicos, atq; legitimos vniuersæ distinxerint. Quã ob rē
 (si conijcere licet) et Cæsarea maiestas et eius a consilio
 curia. xvij. annos distulit ad huiusmodi supplicationes
 certo respondere, vt pote quas nõ tam de christiano pe-
 ctore erga legitimos pauperes, q̄ ex facietate mendican-
 tium profiscisci, suspitio erat. Neq; in cõtrarium obijci
 potest responsum ad petitionē. cxvij. in conuentu apud
 Matritũ año. xxxiiij. quippe quo de vagabũdis penitẽ
 pronũciatũ est, vt pœna legis plecterent. Qd̄ autẽ de le-
 gitimis pauperibus Imperator adiecit, vt videlicet suis
 cuiusq; diocœsibus procurarentur, clementiam potius
 regis, q̄ rigorem legis præ se fert. Quod autem sub cõ-
 ditione subiecit, si quibus abũde necessaria prouiderẽ-
 tur, mēdicare nõ liceret, id sine discrimine aduenæ aut
 indigenæ iuste præceptum est. Neq; aliud profecto cu-
 ria anno. xi. edicere voluit, nisi q̄ si certo cõstitisset abũ-
 de omnia pauperibus domi supetere, non permitterentur
 mendicare. Nunq̄ tamen legitimis pauperibus de-
 creta pœna est vbicũq; mēdicet: siue in patria propria
 siue in aliena. ¶ Fuerit ergo hic sub petitionum celsura
 conclusio. Pauperes qui vere egent ex nullo loco regni
 expelli possunt: sed perinde vt indigenæ et incolæ aut
 permittendi sunt mendicare, aut alia sunt ratione suste-
 tandi. Hanc conclusionem pro mei tenuitate ingenij:
 quinq; sex ve rationibus asserere possum. Præter testi-
 monia quæ de sacris literis subiiciam, Prima est hæc.
 Nemo nisi hostis aut insidiator fuerit rei publice, cri-
 men ve aliquod aut flagitiũ admisit, ab oppido quo-
 cunq; arceri potest, Ratio in prõptu est. Nam cum iure

Conclusio. Veri
 paupes
 vbicũq; sit-
 re men-
 dicant.

Ratio. I.

naturali et gētū vix ciuitatesq; omnib⁹ promiscue pateat, iure vbiq; libuerit cōmorādi nemo, nisi pro culpa, p̄uari pōt. Vnde exilū inter acerbās pœnas legis est. Adeo, vt. L. capitaliū. ff. de pēnis, si nō omnino capitalis, saltē huic proxima cēseat. Et quāuis aduenā ad propriū solū remittere nō sit rigorosū exiliū, est tñ iuris violatio, qua itegrū est ciuicūq; vbi voluerit cōmorari. Igitur cū legitimis pauperib⁹ nullū prorsus sit crimē, aut flagitium medicare, nullo certe iure possunt ex oppido quocūq; eijci: q̄ diu ipsi illic: cōmorari voluerint. ¶ Secūda rō forte est euidentior. Principes aut res publica nō possunt leges de eleemosynis ferre, quibus maiori vinculo ciues ad eleemosynas obstringant, q̄ sunt leges naturales et euāgelicæ. Verbum ita expono. Disceptatio est inter Theologos, alijs docentibus nō currere præceptū aut diuinū, aut naturale de eleemosyna sub peccato mortali, nisi in extrema necessitate, alijs vero simili⁹ astruētibus, nō solū tūc, sed et ex his quoq; quæ hominibus pro suo cuiusq; statu & cōditione superfluūt, in graui saltē necessitate, teneri homines sub mortali peccato ad eleemosynas. In qua sententia est etiam, præter alios, S. Th. At forte etiā in hoc casu, nemo tenetur de necessitate dare huic, vel huic: aut modo vel alio tēpore. Sed fatis est siquis de superfluo aliquibus quādoq; egentibus erogauerit. Huiusmodi legibus Princeps adijcere nullam potest, nisi q̄ in extrema necessitate potest ad eleemosynas sub pœnarum cōminatione cogere. Attamē extra illū casum sub nulla pœna pōt ad eleemosynas cogere: q̄ nec lati⁹ præceptū euāgelicū extēditur, vt sub peccato mortali obliget. Sed nihilomin⁹ et illi qui sunt extra extremā et grauē necessitatē ius habēt mendicandi ad quācūq; aliam necessitatem subleuāda. Quib⁹ misericordiæ virt⁹ et officiū est subuenire,

L. capita
liū. ff. de
pēnis.

Ratio. 2.

Necq; Cæsar aut curia quando promulgauit, vt paupes in suo cuiusq; territorio alerentur, intenderat ciues compellere ad allendos suos pauperes abunde ne mendicare indigerent: sed solū edixit vt dotes hospitalium a debitoribus exigerentur. Adiecit autem citra præceptum, vt dicecesani atq; prætores operā darent, si quo pauperes modo infra proprios lares sustentari possent,

Ratio.2.

¶ Hinc colligitur secunda hæc ratio. Nemo cuiuscūq; sit authoritatis, vel potestatis inhibere potest pauperes e sedibus proprijs mendicatum exire, nisi ciues lege omnino compellat, vt nō solum tanq̄ ex misericordia, sed veluti ex debito pauperes pascāt, vestiāt, cæteraq; eis necessaria ministret: q̄ si arctiori vinculo occluderet pauperes, q̄ diuitū burfas aperiret, cogeret miseros extrema pati: sed princeps nō hoc pōt rigore ciues cogere, vt medicos alāt: saltē nō hæcten⁹ fecit: ergo nec pōt in pprijs territorijs eos occludere. Quin vero q̄ntūcūq; n̄ goro fissima lex lata esset vt episcopat⁹ quilibet sub graui pēna, suos pauperes aleret, ciues tñ nō omnibus provide-rēt, pauperes tūc edicto liberi essēt: possentq; quocūq; vellēt mendicatū ire. Nā quomō, præcor, pōt lex pauperes prohibere patriā exire, si id nec crimē, nec culpa est? Aut quomodo culpa esse potest, si non sibi abunde ne-

Ratio.3.

cessaria pro se suaq; familia ministrentur? ¶ Tertia ratio, quæ proximā lucidi⁹ explicat, huiusmodi est. Quæ admodum intra mœnia eiusdē ciuitatis alteri diuites, alteriq; sunt pauperes, & infinibus eiusdē episcopatus alia sunt oppida quæ diuitijs et fortunis affluunt, alia vero quæ in opia egegestate laborant, ita & in toto regno alij sunt episcopat⁹ prædiuites, nēpe aut vbi gleba pinguior, terræq; fructuū benignior est, aut gēs negotiatione locupletior: alij vero steriles & pauperes: ergo ut diuites ciues, pauperes eiusdē vrbis: et oppida ditio-

ra, pauperes aliorū locorū eiusdē episcopatus elemofy-
 nis sustinere debēt (vt authores illarū petitionū confu-
 tentur) ita et locupletes episcopatus non possunt exclu-
 dere aduenas pauperes steriliū regionum. Collectio
 profecto aperta est. Nam quēadmodum ciuitas et epis-
 copatus, ita et totū regnum vnus est corpus et vna res
 publica: cuius oēs ciuitates mēbra sunt. Cur enim, deus
 si hoc vnq̄ tibi sapiētissime princeps in mētē venit, astu-
 riū finibus ac mōtanorū, quos in saxosū illud tenuēq̄
 et infrugiferum solum coniecerat, opimos campos ac
 pinges subiecit, Toletanumq̄ regnum adiecit, nisi vt
 aliorum inopiam, aliorum fertilitate subleuaret. Nec
 satis est hoc interpretari, quando fames aut alia grauis
 calamitas acciderit: quia non solum extreme indigen-
 tes, sed extra illam patiuntur etiam homines necessita-
 tes: quibus subleuandis ius habent mendicandi. Et in
 regali curia celsitudinis tuæ, vbi tot ducatorum mil-
 lia expenduntur, quomodo non multo plures admittā-
 tur medici q̄ in integra alia prouincia. Vbi domus vna
 praelati cuiuslibet, aut magnatis plures pascere mendi-
 cos sufficit, q̄ alij ex ciuibus, centū. Qñ miserabiles hu-
 iusmodi homines vt vermes in republica habentur, &
 conculcantur, integrum eis saltem cum formicis sit, ar-
 borum fastigia, victū quærentes, ascendere. ¶ Quod
 autem vnum tātum regnum videbar paulo ante vnū
 corpus æstimare, secundum indulgentiam (quod ait
 Paulus) dicebam. Addiderim nāq̄ pauperibus vnus
 regni aditum ad regnū alterū lege Christi patere. Nā
 q̄ Apostolus corinthios instruit, nos omnes vnus es-
 se corporis membra, non in angustias vnus regni me-
 taphoram redigit. Sed oēs (inquit) vno spiritu in vnū
 corpus baptizati sumus. Non ergo vnum tantū regnū
 vnū et corpus: verū vno baptisate Christiani vnuer-

I. cor. 12.

12.
si in vnum corpus regeneramur vt singuli inuicem
simus, vnus alius, membra: vsibus officijsq; diuer-
sis distributa. Vt enim in fabulis est græcorum q;
claudum cæcus humeris importabat, vt vicissim clau-
dus cæci gressum dirigeret, ita & inter christianos qui
ingenio præstant, ignorantium oculi esse debent: qui
vero corporis robore & viribus valent, debiliū sunt
manus ac pedes oportet: sed diuites qui substantiam
habent huius mundi, stomachi vicem erga pauperes ge-
rere tenentur. Vt omnium sit demum caput, christus.

Ad ro. 10 Neq; Paulo secundum euangelium distinctio est in
Christo Iudæi & Græci: nam idem dominus omnium.
Quinimmo si alius res ad ius naturæ referatur, ge-
nus hominum adeo suapte natura arctissimo sunt
vinculo coniuncti, vt, nisi hostes nobis essent, ali-
quodue ab illis fidei detrimentum timeremus, neq;
infideles mendicos e nostra republica eicere fas esset.

Ratio. 4 Quarta ratio huiusmodi est. Præterq; q; aliæ re-
gni prouintix bonorum ac fortunarum q; aliæ am-
plius abundant, sunt etiam gentes alijs aliæ in paupe-
res clementiores: aliæ vero nescio qua auaritia ac po-
tius crudelitate elemosynarum tenacissimæ. Et cum
homines ad elemosynas constringi alia quam su-
pra diximus ratione non possint, crudeliter cum pau-
peribus actum esset, nisi potestas miseris facta esset
vt ab vna se in aliam prouinciam conferent. Adde
q; infirmi, aut valetudinarij pauperes sæpe sæpius ne-
cesse habent propter aeris inclementiam regionem pe-
tere, vbi salubrius refrigerentur. Et potest idem pau-
per assiduitate & frequentia mendicandi facietatem
facere incolis eiusdem vrbis, aut alia quauis forte de
causa molestus esse: quapropter compulsus fuerit so-
lum mutare. Adde, q; forte inimicos illic habet, aliam

ve occasionem peccandi, vel aliquid admiserit, vnde
 supplicium metuit. Quibus de causis necessarium ha-
 bet, aut transfugam alibi, aut exulem esse. Nec com-
 pelli iure potest, vt ratione reddat desertæ patriæ, ma-
 gis, q̄ si diues esset. ¶ Quinta ratio a iure sumitur ho-
 spitalitatis. Quæquidē, nulla fuit nunq̄ in antiquitate
 natio, aut res publica, apud quā non in magno prætio
 fuerit habitata: atq; omni religione culta. Hospitalitatē
 enim Plato tertiam partē amicitie faciebat. Hæc Theo-
 phrastus (Cicerone lib. offi. primo referente) summis
 laudibus efferebat. Adeo, vt iouem suū gentilitas quæ
 deorum optimum maximūq; collebat, hospitalē, ho-
 noris gratia nuncuparet. Quo nomine templa Ioui a-
 rasq; erexerunt. Videlicet q̄ iudex esset vindicatorq;
 acerrimus violati iuris hospitem. Atqui ne ex gētibus
 testimonia petamus, Paulus Hebreis hospitalitatem
 (inquit) nolite obliuisci. Per hanc enim latuerunt qui-
 dā, angelis hospitio receptis. Alludit ad hospitium, quo
 et Abraam et Loth angelos exceperunt. Quo merito
 Loth cum familia subuersionem sodomorum euasit.
 Tanto ergo honore deus hospitalitatem dignatus
 est, vt angelos ad terras miserit, vbi hospitalitatis be-
 neficium reciperent. Et Raab illa meretrix Iherico pro-
 pter hospitalitatis officium a cede et præda ciuitatis li-
 berata est. Vnde et multi sunt canones quibus hospi-
 tes christianorum fidei committuntur. Igitur si hos-
 pitalitatis officium adeo fuit semper celebratum, qui-
 bus rogo maiori cū laude & merito christiani se pos-
 sunt hospitales exhibere, q̄ egenis et mendicis. Hos-
 pitalitas autem non tam erga incolas ac ciues nostros,
 q̄ erga aduenas et peregrinos exercetur. Nam quāuis
 officium etiam sit, egentem quemlibet recto suscipere

Ratio. 5.

Plato.

Cicero.
lib. 1. offi.
ii.

Hebr. 13.

hospitalitatis tamen nomē aduenas proprie designat.
 ¶ At vero quo postremo conclusionem hāc sacrōrum testi-
 monijs cōfirmemus, nusq̄ sacræ scripturæ discrimē
 vllū inter indigenas et aduenas (modo pauperes sint)
 factum esse legimus. Quin potius æquo iure et momē
 to cōmendat nobis vbiq̄ sacrum eloquium aduenas
 pauperes, atq̄ indigenas. Primū exōdi. xxiiij. Peregrino
 (inquit deus) molestus nō eris. scitis enim aduenarū
 animas: quia et ipsi peregrini fuistis in terra egipti.
 ¶ Et leuitici. xxiiij. Postq̄ mesueritis segetem terræ ves-
 stræ, non secabitis eam vsq̄ ad solum: nec remanentes
 spicas colligētis, sed pauperibus & peregrinis dimmit-
 tetis eas. Et Deuteronomi. x. Deus amat peregrinum,
 et dat ei victum atq̄ vestitum: & vos ergo amate perea-
 grinum. Et Paulo inferius capite. xiiij. Peregrino qui
 intra portas tuas est, da vt comedat, aut vēde ei. Primū
 quidem, si fuerit pauper: alterū vero, si vnde emat ha-
 buerit. Et quod omnium maximum est, inter ea de qui-
 bus nos Christus seruator noster admonuit exacturū
 esse rationem, vnu n, neq̄ in postremis est, si cum ho-
 spes erat et tecto carens, hospitio eum exceperimus. Re-
 spondeant ergo mihi quæso qui aduenas pauperes abi-
 gunt, si et vagabundos profligamus, neq̄ alienigenis
 pauperibus hospitaes sumus, quinā reliqui sunt, quos
 erga possimus hanc misericordiā exercere. Nisi eos for-
 te dixerint, diuites inq̄ homines et illustres, qui apud
 pares alios hospitantur. Hos verū tamē (tametsi et hoc
 officium sit) non eos existimo esse, quos christus desi-
 gnauit, vbi inter alias pauperū elemosynas, & hospi-
 talitatem quoq̄ cōnumerabat. Arbitror ergo, nisi me
 mea fallit opinio, ius esse pauperum quocūq̄ regni mē-
 dicatum procedere. Nec fatis est, dies binos, aut ternos
 sustineri in vrbe, si diutius illis cōmorari libuerit.

Conclur-
 sio.

DE QUO OBJECTIONIBVS

respondetur. Cap. v.

Et quæ uilam unquam, quæ huic aduersetur, legem
 uidi. Nisi pro lege habeatur, quod flandriæ
 modo apud Hiprum institutum audio. Vbi
 inter alias constitutiones, prouidenter qui-
 dem et christiane institutas, decretum etiã est, ne alie-
 nigenis pauperibus urbs pateat. At non omne exem-
 plum pro lege habendum est. Aiunt Parisienses patres
 decretum subsignasse. Id quod profecto nunquam credã.
 Hoc enim tantum probare potuerunt, quod non teneren-
 tur omnibus prouidere. Quod tamen in urbem non
 admitterentur, nulla id ratione Parisienses, aut cuius
 sacrarum scripturarum, iuris uel prudentes affirmare,
 potuissent. ¶ Quod autem omnium maximum testimoniũ
 se afferre possent, qui asserunt pauperes intra natales
 limites lege contineri posse, est ex concilio Turonensi
 secundo sub Pelagio primo, annis hinc ferme mille ce-
 lebrato. Cuius in cap. v. uerba sunt hæc [Vt ynaquæque
 ciuitas pauperes et egenos incolas alimentis congruen-
 tibus pascat secundum vires, ut tam vicini præbiteri, quam ci-
 ues omnes suum pauperem pascant, quo fiet, ut ipsi pau-
 peres per ciuitates alias non fatigentur.] Hoc uerum
 tamen æquissimum ac sanctissimum decretum nobis
 potius, quam aduersæ opinioni manifeste suffragatur. Hic
 namque nulla fit prohibitio pauperibus, quominus quo-
 cunque libere possint mendicatum exire. Sed in fauore
 pauperum admonet ynaquæque ciuitas suos incolas pau-
 peres sustentare. Quo fiet (inquit) ut pauperes per alie-
 nas ciuitates non fatigentur. Et præterea neque uerba no-
 ui præcepti sunt positiui, ut ynaquæque ciuitas suos inco-
 las congruenter sustineat. Sed solum admonentur iux-
 ta ueritatem euangelicam, ita se gerant erga pauperes,

Cōciliū
 Turonē
 se.

Cipri-
anus.

vt non cogant miseros aliunde victum queritare. Erat enim tunc vsq; adeo erga pauperes, et in prælatis cura, et in subditis charitas, et in omnibus benignitas, vt nō solum mēdicis nulla esset necessitas, in alienas exeūdi, sed certe neq; in propria patria mēdicandi. Nisi forsantā pauper esset ciuitas, vt suis mendicis non sufficeret. Quod tū apud alios frequenter, tum etiam apud Ciprianum legimus. Cuius verba sunt libro. j. epistola. x. Quod si illic ecclesia (loquebatur enim de paupere ciuitate) non sufficit, vt laborantibus præstentur alimēta, poterunt se ad nos transferre, vt victum hic et vestitum accipere possint. Et lib. iij. epistola. x. Habeat interim quantum potest pauperum cura, vt his ad tollerādam penuriam sumptus per vestram diligentiam suggerat. Et epistola. xxiiij. Infirmorum et omnium pauperum curam peto diligenter habeatis: sed et peregrinis, si qui indigentes fuerint, sumptus suggeratis de quantitate mea propria. Quæ quātitas, ne forte iam vniuersa erogata sit, missi aliā portionem, vt larguis et prōptius et ga laborantes fiat operatio. Sed de hoc latius infra. Hæc enim solum attulli, vt ostēderem, qua ratione primitiua ecclesia, sanguine adhuc Christi madens et feruens, operam dabat, vt pauperes non peregrinarentur apud alienos. Non enim vllis eos limitibus, aut prohibitionibus, ne exirent, sepiebat. Sed ita eorum necessitatibus prouidebat, ne compellerentur exire. Quo circa mirari satis nequeo, quomodo a Cæsare petatum sit, vt literas apostolicas impetraret, ne pauperes possent extra natale solum mendicare. Nam quomodo Pontifex huiusmodi literas cōcessisset, nisi arctissimo præcepto et Pōtifex et Imperator quancūq; ciuitatē adeo obligaret ad alendos pauperes, vt possent, etiam per prætores sicuti ad reliqua tributa, cogi ad pauperum cons

gruētia alimenta vestitūq; et reliq; necessaria eroganda.
 Vt paulo ante dicebam⁹. Quæ quidē lex (vt illic itē in fi
 nuabā) nec forte iuste ferri, nec cōmode executioni mā
 dari posset. Sed de hoc lati⁹ adhuc infra. ¶ Rōnes autē
 quæ authorib⁹ illarū petitionū in animū inducerent,
 nihil aliqd̄ q̄ æqtatē petere, hæ ferme esse poterāt. Primū
 causari possent, nullā prouinciā alijs pauperib⁹ teneri:
 sed suis vnā quālibet tm̄ debere. Alias pauperū sarcina
 in hāc plusq; in aliā inique propēderet. At ratio hæc bi
 fariā diluit. Primū dam⁹ nullā puinciā (vt ex his quæ
 præfati sum⁹ colligitur) pauperib⁹ alteri⁹ præcepti vin
 culo teneri: q; nemo citra extremā necessitatē perēti lar
 giri cogit. Nō tñ ptinus consequit̄, vt possit mēdicus
 limine arceri: quomin⁹ ius habeat salua cuiusuis liber
 tate) et vbicūq; et a quocūq; postulandi: ac prece quēli
 bet ad misericordiā cōmouendi. Præterea in q̄ puincia
 plures sūt diuites, eo iure quo vberi⁹ eis deus ac copio
 si⁹ bona fortunæ distribuit, largiores etiā eleemosynas
 Christi pauperib⁹, cuius cunq; sint gētis, debēt. Alias
 cū deus sit omniū dominus, nō puidenter vitæ huma
 næ prospexisset. ¶ At replicet quis forte, charitatis mo
 do et ordine, plus nos eis, priusq; teneri, quibus cū san
 guine, aut alia necessitudine cōiuncti sum⁹, atq; adeo
 ciuib⁹ nr̄is, q̄ alienis. Id qd' Paul⁹ Galatas edocebat,
 vbi ait. Dū tēpus habem⁹, aperemur bonū ad oēs: maxi
 me autē ad domesticos fidei. Huic verūtamē respōdet̄.
 Primū q; Paulus nō solū erga domesticos nos admo
 net esse beneficos: sed erga oēs cuiuscūq; sint nationis
 aut cōditionis. Id autē solū docet, q; vbi facultas āprior
 nō suppetit, ab ijs qui sūt nobis ppinquiores exordia
 mur. Præterea respondet̄, id qd' attētius in hoc loco ad
 notandū est. Nēpe qd' aliud est quēcunq; āplus teneri
 suis, q̄ alienis (qd' dūtaxat docet Paul⁹) lōge vero aliqd'

Obiecc
tiones.

Gal. 6.

¶ alieni & exteri iure suo priuentur quod habent pe-
tendi elemosynas a quocunq; mortalium, præsertim
inter christianos. Quod reuera nunq; est licitum. For-
tasse duraciuitas in extrema egestate et fame constitus-
ta, sibi non posset sufficere, ius haberet arcēdi aduenas
propter extremā, quam patitur, inopiam. Tametsi pro-
fecto vixtum tēporis id potuissē consulere. Quinim-
mo, famis calamitate in totum regnum ingruente, qui-
cunq; habet ius exquirendi victum vbicunq; inuenire
potuerit. Sed satis esset tūc populū admonere, vt qui
non omnibus posset, suis prius succurreret. ¶ Altera ra-
tio quæ ad persuadendam huiusmodi petitionem af-
fertur, est, q̄ sint qui habentes in bonis vnde viuant,
dum in alienam se transferunt prouinciam, paupertatē
simulāt: atq; adeo fraude elemosynas furripiunt, quæ
possent in incolis legitimisq; pauperibus melius collo-
cari. Et præterea contagiosos morbos ac pestes ab vna
regione in aliam traducunt. Aliaq; his similia inconue-
nientia in præfatis petitionibus referuntur. Fateor (id
quod compertissimum est) nullum esse hominum sta-
tum aut ordinem, vbi nō sint boni, et mali, probi et im-
probi, vt paulo post suo loco sum latius dicturus. Atta-
men quando status et conditio genere suo licitus est,
ita sunt mali plectēdi, vt nulla statui irrogetur iniuria.
Cum ergo pauperum conditio, eorum etiam qui adue-
næ sunt et peregrini, inter nos licita sit, satis fuerit si
quoties ficti pauperes compræhēdantur, poenas luant.
Veluti in alijs quibuscūq; hominum ordinibus lege et
more fit. Neq; sūt propterea aduenæ pauperes penitus
extirpādi. Id præsertim, q̄ qui domi substantiam habē-
tes, alio se transferunt vt mendicitatem mentiantur,
adeo rari sunt, vt nulla eis propter numerū opus sit le-
ge. Neq; est q̄ a mendicātibus timeatur, vt propter eo-

rum multitudinē vlla vnq̄ prouincia, aut certe ciuitas minus in bonis habeat. Quod vero de pestiū cōtagio-
ne causatur, non sunt peregrini, qui huiusmodi pestes frequenter transmittunt. Sed turba pauperum ybicūq̄ est, etiā incolarum, solet nōnunq̄ in causa esse morbo-
rum ac pestium. Neq̄ occurrit quodnam præterea ar-
gumētū aduersus aduenas et peregrinos, qui sint tamē legitimi pauperes, obijcere quisq̄ vlt̄ probabilr poterit.

DE PEREGRINIS AD DIUVM

Iacobum. Cap. vi.

ARTICVLO huic proximo ille appendet qui est de peregrinis ad diuum Iacobū. Qui est, vt nec longā morā trahant, nec a recto itinere vltra duodecim millia passuū declinēt.

De quo, ne omnia dicendo contaminare videar, non multa volo verba prodigere: sed pauca hæc admonuisse, sat erit. Primum q̄ cum peregrinatio opus honestū sit ac religiosum: neq̄ omnium certe postremum, quæ ad diuinum cultum attinent, non decet propter vnum aut alterum, qui forte sub habitu peregrini vagabundum agit, quicq̄ decernere, quod in odium esse peregrinationis videatur. Id precipue q̄ peregrini, alienigenæ sunt: qui ab exteris regionibus plurimū religionis gratia ad nos veniunt. Ob idq̄ possemus inde alijs regnis scandalum dare, q̄ præscripta, & vndiq̄ septa semina peregrinos constringimus, veluti pecus, incedere. Adde itineris sterilitatem: vbi vix posset tanta peregrinorum frequentia, vel panes refici. Qui tamen iure, et hospitalitatis et religionis lauius ac benignius deberent apud nos recreari. Præterea sunt et in visceribus regni stationes aliæ, ad quas religio etiā est diuertere. Quinetiā si quos vel curiā celsitudinis tuæ, vel yrbes aliquas

Peregrinatio.

principes regni visendi cupido subiret, nunquid in vrbani ac propemodum inhumanum esset, vias eis vel elemosynas interdiceret. Crediderim proculdubio violanti iurisdictioni aduersus nos agere tunc possent. Tamen si liceret eis tunc tempus praefinire, quo in patria remearet. Neque aliud existimo curiam pronunciasse, nisi quod qui vel in curia vel alibi regni longam moram sub habitu peregrinorum facerent, ad sedes suas transmitterentur. Iuxta tenorem. Autem de quaestore. Nam iam tunc veluti vagabundi sunt iudicandi. De quibus tantum Caesarea maiestas apud Matritum anno xxxiiij. edixit, ut a curia pellerentur. Haec sunt Princeps omnium integerrime quae de prima parte huius qualiscumque disputationis prolatu digna visa sunt. Vbi discutere propositura quid per leges circa pauperes constitui liceat, quod ue neutrum sit licitum. Atqui animus erat persuadere (nescio an praestiterim) quod id dumtaxat inter pauperes discernendum est, sint ne legitimi pauperes, an vero ficti & simulati. Quorum inter neutros amplius distinguere iure licet, sint ne indigenae et incolae, an alienigenae & aduenae. Sed si legitimi fuerint, tam aduenis quam peregrinis ius est promiscue mendicandi. Id tamen ordo charitatis exposcit, ut qui non omnibus possunt, ceteris paribus, incolis prius elemosynas conferant. Dum modo alij iure mendicandi non expolientur. Qui vero contra pseudopauperes fuerint, tam indigenae quam alienigenae, sunt tanquam ocio si exterminandi.

Epilogus.

DE FINE QUO RATIO PAUPERUM REFERENDA EST. Cap. vij.

SECUNDA pars.

MEMBRUM alterum deliberationis huius est, eorum quae lege erga pauperes constituta sunt et exequi licitum est, rationem modumque discutere, quo melius fiant, ad christianamque re-

ligionem propius accedant. Sex articulis supra complexi sumus, quæ erga pauperes constituenda circumferuntur. Primus, vt nemo anteq̃ de eius inopia legitimo examine cõsiterit, medicet. Alter, vt nemo nisi in solo natali mendicet. Tertius necui id liceat sine chirographo. Quartus, vt ne chirographa nisi sacramento confessis concedantur. Quintus est de peregrinis ad diuum Iacobum. Sextus (qui omnium celeberrimus est) ne pauperes hostiatim per vicos mendicare sinantur. De secundo quidẽ et quinto copiosius (vt reor) dictum est, q̃ vt eos iterum opus sit in disputationem repetere. Primus autẽ qui ad examẽ attinet, iuris habet authoritatem, vt capite tertio late patuit. Sed id modo in dubiũ reuocatur, q̃ huiusmodi examen fieri debeat exacte. Cui proinde tertium quartunq; articulos insertos esse oportet. Vt tandem sexto postremus locus relinquatur. ¶ Primum omnium statuẽdus finis est, quo ratio omnis et officium erga pauperes referri debent. Id quod Arist. frequenter admonet. Ait enim Ethico. vii. q̃ vt in omni actu, ita et in consilio primũ omnium est finis. Qui (vt lib. primo admonuerat) est in omni prudẽtia et prouidẽtia velut sagittatoris album, quo sagittam dirigit. Vnde lib. v. colligit de fine æstimanda esse media. Nẽpe vt qualis sit finis, talia censeantur media. Quod Cicero inde inuentione significatius ait, finẽ primum ponendum esse; quo omne officium referatur. Atqui in presentiarum procul primum absit, vt petitiones istæ, institutiones, ac rationes deniq; pauperum ex facietate & nausea pficiscatur, quã fastidiosis quibusdã huius sæculi hominib; suo aspectu & improbitatẽ facere solent mēdici. Nã quis præter cõsultissimũ equissimũq; regiũ senatũ, cui nulla nisi sancta intẽtio, ac zelus euāgelicus inesse potuit, vt ad id quod tam improbe flagitabatur

Sex articuli.

Finis.

Arist. 7.
Ethi.

Cicero.

756.
prouidenter respōderet, illi etiam (quos ego nouerim) qui negocium hoc et prouintiam gerunt, animū habere nullaten⁹ possunt, nisi misericordia ac pietate plenū, quo legitimis pauperibus ac fame pereuntibus melius consulant, horum nihilominus verba constitutionum certe nequeunt suspiciosi scrupulum non iniicere, fuis se inter primos inuentores forte aliquos (ne omnes in culpa & suspitione ponamus) qui non tam vt elemosynas melius collocarent, q̄ vt mendicantium turbam et molestiam ex se excuterent, tam sanctas constitutiones molirentur. Profecto si miserum hunc statum & ordinem pauperum tot legibus circūseptum Ambrosius, aut certe Chrysostomus audiret: nempe vt non, nisi diligenter examinati, & confessi prius, & cum chirographo, & intra natales limites, ac deniq; domi clausi exiguam tandem stipem reciperent qua vix vitam transigere valent, nihil aliud, q̄ in odium huius miserandæ gentis leges has censeret inuentas. Et quādo nō odiū nos dicamus, saltem neq; pectus & viscera quibus pater nos pauperum Christus erga suos pauperes filios esse voluit, præ se ferunt. Quā putas inclyte ac celeberrime princeps cauendum est, ne nomen mendicorū pauperum odio sit christianis, ne vilipendio id ludibrioq; habeat: illi plane ipsi qui illud modo despectui habēt, in tremēda illa die (vt est in libro sapiē.) perterriti timore horribili: & admirati in subitatione insperatæ salutis: nimirum quando diuitum pauperūq; sortes ac vires tam viderint diuerse mutatas: tunc gementes (inquit) præ angustia & intra se poenitētiā agentes his verbis confitebuntur. Hi sunt quos habuimus aliquādo in derisum & in similitudinem improprij. Nos in sensati vitam illorum æstimabamus insaniam, & finē illorum sine honore: ecce quomodo computati sunt inter filios

Sap. 5.

ter filios dei, & inter sanctos fors illorum est. Reuera
quádo non alio nomine pauperum ordo christianis
cómendatus esset; ac nomē hoc honorificum atq; amá-
tissimū haberetur, q̄ q̄ Christus liberator noster (qui
non nisi optimum n. ortaliu ordinem optasse credē-
dus est) ordinem & cōditionem pauperis elegit, abun-
denomen hoc gloriosum fuisset. Adde q̄ apud eum
nusq̄ sacræ scripturæ bene audiunt diuites. Cur tamē
totum euangeliū fauoribus priuilegijs atq; cōmenda-
tionibus pauperum sit frequentissimum. Non q̄ pri-
cipum status et ordo, aliorūq; præterea qui sunt in di-
gnitate aliqua et potestate constituti, non sit euāgelio
probatissimus. Nam cū omnis potestas (doctore Pau-
lo) a domino deo sit, in sūmo eos honore et precio ha-
beri æquissimum est. Attamen diuitiarum abundan-
tiam ac bonorum quæ a fortuna sunt, nusq̄ yti pauper
tatē honore dignatus est Christus. Nam vt regnū psal-
mistam prætermittamus, qui in hoc Christū venturū
vbique prænunciat, vt iudicet pauperes populi & saluos
faciat filios pauperū. Et ne patientia pauperum pereat,
sed desiderium eorum exaudiat, Christus seruator no-
ster exordium prædicationis inde sumpsit, vt illorum
errorem contunderet, qui in bonis amplissimis ac for-
tunis felicitatem constituebant. Beati enim inquit pau-
peres spiritu: quoniam ipsorum est regnum cœlorum.
Neq; vero eos tantū spiritu pauperes appellat, qui reli-
gionis voto paupertatē libere profitent, sed eos præte-
rea, qui egestatē et mendicitatē æquo animo ferūt. Et
de plebe eos pauperū leuauit, quos in principes orbis
ac legis pmulgatores instituit. Et ne vniuersa narrādo
fastidio fuerim, nunq̄ Christus cū diuitib⁹ pauperes,
nisi in honorē pauperum, contulit. Adeo nascete eccle-
sia apostolis, a Christo ita institutis, in precio fuere pau-

Rom. 13.

Psal. 7.

P̄s. 9.

28
Iacob. 2.

peres, vt Iacobus scriptum reliquerit, q̄ si introierit in conuentum nostrum vir aureum anulum habens, in veste cãdida, introierit autem et pauper in sordido habitu, nõ potius diuiti, q̄ pauperi assurgamus. Alias inquit acceptatores essemus p̄sonarũ. Instituebant enim apostoli christianos, vt, p̄ter eos qui in dignitate sũt constituti, de solo virtutis merito personas expendere- mus, et æstimaremus. Vt pote cuius tantum respectus tunc habẽdus est, quando comœdia huius mundi per acta, et his, quæ apparent, personis depositis, meritorũ veritas reuelabitur. Quo sublimius pauperum sortem extollamus? Cum deus ex testimonio Dauid bonorũ nostrorum nõ indigeret, mirabilem excogitauit artem qua diuitum egeret subsidio. Nõ enim satis dicere habuit/qd̄ vni de his fratribus meis minimis fecistis, pro me fecistis, et ego retribuã (tameñ hoc verbo egregie elemosynas cõmendasset) sed, qd̄ vni (inquit) ex his fratrib⁹ minimis meis fecistis, mihi fecistis. Ego ille, n. sum famelicus, quẽ cibastis: et, quẽ vestistis, nudus: & quẽ hospite excepistis. Neq̄ id solũ in hoc mundo, vbi diuina maiestas personam pauperis induere dignabatur: sed in sua illa die, qua maiestatem immensam cuius cœlestium, terrestrium, et infernorum ordinibus manifeste demonstrabit, tunc (inq̄) confiteri non dignabitur, egenum se et mendicantem apud nos egisse. Boni consule Princeps omnibus virtutum ornamentis cõmulatissime, si fuerim tantisper digressus, vt pauperum nomen celebrarem. Quod magnopere ad p̄sens institutam iudicauerim conferre. ¶ Vt autem eo reuertamur, vnde digressi sumus, nec satis equidẽ fuerit, si id pro fine huic negotio p̄stituat, q̄ exactis vagabũdis, elemosynarum onere res publica subleuet. Non enim huius tantũmodo gratia tãtam necessariũ

Mat. 25.

est operam dari, tot creati ministros, tãq; multis legi-
 bus instructos. Nam sunt in republica, qui per contra-
 ctus min⁹ licitos, & præterea qui fraude et dolo alienã
 substantiã multoq; ampliorẽ suffurans: aduers⁹ quos
 tamẽ nullã huiusmodi machinã intendunt. Quin ad-
 diderim vero, qd nisi hac rone eleemosynã, quã vaga-
 bundis auferuntur, legitimis pauperibus integrã accre-
 ceret: atq; adeo pauperũ ordo vagabũdis expurgatus
 in precio maiori haberetur, amplioribusq; cumularef
 eleemosynis, dãnũ potius, vagabũdis depulsis, acci-
 perent diuites, q̃ cõmodũ. Etenim quantas nunc cũq;
 eleemosynas faciunt, iustum numerum earum non cõ-
 plent, quas facere tenetur. Si ergo nihil aliud res publi-
 ca his cõstitutionibus exequitur, q̃ vt eleemosynã mi-
 nuatur, melius plane multo esset, si quos misericordia
 in pauperes emollire nõ sufficit, nõ solũ improbitas le-
 gitimorũ mendicantiũ vincat, sed & simulatorũ astu-
 tia decipiat. ¶ At neq; satis iustus officij huius finis
 est mores pauperum emendare. Nam et ipsi profecto,
 si facultas adesset, plura in nobis forte, quã corrigeret,
 inuenirẽt. Et satis præterea est (vt paulo inferius latius
 dicturus sum) si diuitũ prælati tã sæculares, q̃ ecclesiã-
 stici hãc etiã erga pauperes curam susciperent. Tameñ
 nõ reprobauerim, si procuratores pauperũ in tẽporali-
 bus; quasi aliud agentes, eorum etiã mores respexer-
 rint. ¶ Finis ergo & scopus horũ, quã erga pauperes
 adornatur officia, is præstituendus est, vt veris pauperi-
 bus per eleemosynas melius consulatur: nempe vt tem-
 poralia subsidia ampliora recipiant: atq; eleemosynã
 non solũ non decrescant, sed hac potius ratione au-
 geantur. Ad quẽ proinde finem sunt omnia instituta
 punctim referenda: et quã huic obtinendo magis con-
 ducunt, ea sunt potissimum eligenda et exequenda.

FINIS
 constitur
 tionum
 pauper.

DE OBLIGATIONE QVA CHRISTIA
ni ad eleemosynas tenentur. Cap. viij.

HOC Veluti scopo ante oculos posito, id deinceps præmonere est operæ precium, q̄ eleemosynas quas in pauperū subsidiū conferunt, nō tā ex proprijs bonis elargiunt diuites, q̄ vulgus sibi hominū persuasit. Sūt enim longē existimāt maiori obligatione pauperibus debitæ. Deū nāq̄ omnium prouidentissimus, cui curæ est nō solum iumentis foenum producere, sed foenū ipsum quod hodie est, & cras in cilbanum mittitur, liliæq̄ agri ita pulchre virent, vt nec Salomō in omni gloria sua ita fuerit vestitus, nunq̄ adeo humani generis fuisset negligēs, vt inter ditissimos homines, pauperes perinde subsidio destitutos reliquisset, atq̄ inter christianos modo vsu venire cōperimus. Quo circa in hoc diuites bonis affluere prouidit (nisi id in perniciē possidentiu q̄q̄ permittat) nō vt superfluerent, sed certe vt in pauperes & egentes, qd̄ redundaret, effluerēt. Neq̄ id ita absq̄ altissimo consilio disposuit, sed vt humanū genus ætiori necessitudine ac veluti charitatis nodo connecteret, videlicet vt veluti corporis mēbra essent: quæ ideo se suapte natura tā chare diligūt, vt alterum alterius vicaria opera sustineatur. Atq̄ adeo cognoscerēt eūdem esse et diuitū et pauperum dominū atq̄ patrē. Quandoquidem diuites, pauperum dispensatores instituisset. Veluti in rebus natura constātib, ob hoc deus et natura celestibus latioribus terram subiectam esse voluit, vt virtus eius inde ab illis dispēfaretur. Vnde theologo hoc in testimoniū vnius dei potissimū afferunt argumentum, q̄ orbis partes vniuersæ adeo se amabilissimo amicitia complexu inuicem continent, vt nisi ab eodem essent principio, tā se chare nunq̄ diligerent.

Quo circa Ioanni apostolo, summo secū dūm Christū
 dilectionis magistro, certo certius est, q̄ qui habet sub-
 stantiam huius mundi, et videt fratrem suum necesse
 habere, ne utiq̄ esse potest in charitate. ¶ Vnde. S. Th. 22. q. 32.
ar. 5.
 sapiēter quidem colligit, non solum, vt extreme egenti-
 bus eleemosyna fiat, in præcepto esse, quod Ambrosi⁹
 (vt est in decretis dis. lxxxvj.) admonet dicens. Pasce fa-
 me morientem: si nō pauisti occidisti: verū etiam addit
 doctor sanctus, q̄ homines ex his quæ pro suo cuiuscq̄
 statu habundantius habent, tenentur eleemosynas fa-
 cere. Collectio est manifesta. Si enim proximos secun-
 dum euāgelium, vt nos ipsos diligere tenemur, et qui
 habens substantiam huius mundi vidensq̄ fratrē suū
 necesse habere, testante apostolo, fratrem non diligit
 (quia non est in charitate) huiusmodi homo legis reus
 est: atq̄ adeo mortaliter delinquit: cū hoc solo peccato
 amittat charitas. Neq̄ potest quis eo colore tergiuer-
 sari, q̄ Ioānes loquat̄ quando frater est in extrema ne-
 cessitate. Et enim si hanc tantum necessitatem insinua-
 ret, non adiecisset / si quis habens substantiā huiusmū-
 di. Nā huiusmodi necessitati extremæ is etiam qui nō
 habet substantiā, id est bonorum abundantiam, tenet̄
 quo potest modo succurrere. Diuites ergo homines ex-
 tra extremam necessitatē sub præcepto nōnunq̄ ad ele-
 mosynas tenentur. ¶ Id quod diuino præterea testi-
 monio corroborat̄: quod est apud Luc. Vbi dū Chri- Luc. 3.
 stus quosdam increpasset, q̄ nullū ferrent virtutis fru-
 ctum, ac proinde tanq̄ sterilis arbor essent succedēdi &
 in ignem mittendi, percontantibus eorū nōnullis qua-
 se maxima ratione aduersus hoc periculū cōmunirent,
 respondet, q̄ qui habet duas tunicas det vnā non ha-
 bent: et qui habet escas, similiter faciat. Ecce nulla hic
 mentio extremæ necessitatis fit. Sed quo se quisq̄ age-

hena ignis afferat (quo tamen nemo, nisi propter peccatū mortale præcipitabit) vt bona sua cū pauperibus cōmunicet, iubetur. Neq; magna copia diuitiarum requiritur. At, qui habet (inquit) duas tuuicas, det vnā non habēti. Sane quod ad vitam abundat, vna tunica est: qui vero ampli⁹ habet, impartiri egētibus iubetur. Theologi scholastici ne diuites vehemēter perterrefacti re videantur, multa cōminiscuntur, anteq̄ sub peccato mortali homines ad eleemosynas obligēt. Népe quod habeant superfluū: quod pauperes grauius indigeant: aliaq; huiusmodi. Id quod neq; ego modo cōstrictius & (quod aiunt) scrupulosius desinire intendo. Quia neq; rem scholastice disputo. At vbi sanctos patres attentus lego, existimo, q̄ neq; in pauperibus tam graue necessitatem, neq; in diuitibus tantam super statum redundantiam desiderabant, vt sub peccato mortali eleemosynas exigerent. Immo vix forte credebant esse hominē, si pauper ipse non esset, qui nō aliquid haberet, quod erogare teneretur. Cui enim non superfluū mille, centū forte super sunt: q̄ si non centū, saltē decem. In summa quis est qui nō possit aliquam citra detrimētū domus suæ opem ferre pauperib⁹? Vnde Ambro. sup. Luc: quod est in can. in singulis / dist. lxxxvj. Misericordix (inquit) cōmunis est vs⁹: & ideo cōmune præceptū est omnib⁹. Nō miles excipitur: nō agricola, vel Vrbanus, Dives et pauper oēs in cōmuni admonētur, vt cōferant nō habēti: misericordia, n. plenitudo virtutū est: et iō omnibus est præposita pfectæ forma virtutis. Hacten⁹ Amb. Atqui quas nos miseroꝝ penurias, & quibus affligunt, calamitates, leues æstimam⁹, nō possū nō vehementer timere, futurū esse, vt in die iudicij eas fuisse cōstet, quibus succurrere tenebamur. Hinc certe idyoma illud sanctorū patrum dimanauit, quo auar⁹

Dist. 86.
 in singulis
 lris.

tria ac tenacitate diuitum in pauperes nihil minus, quam furtum
 & rapinam appellat. Verba Hieronymi sunt in cano. hospitali. xliij. dist. Aliena rapere convincit, qui ultra necessaria sibi retinere probat. Et Ambrosius super lucam inter exponendum parabolam illam diuitis, qui cogitans apud se quomodo fructus, non erogaret, sed congregaret, subito animam dedit, a cerbiora adhuc adijcit verba. Quae sunt in cano. sicut hi. d. xlvij. ubi postulas cum diuite, cur apud se retineat quod in pauperes erogare deberet, responsum avari diuitis hoc introducit. Quid iniustum est, si cum aliena non inuadam, propria diligentius seruo? cui haec verba remittit. O impudens dictu: quid propria dicis? quae ex quibus recoditis in hunc mundum detulisti? Proprium nemo dicat, quod est commune: quod plusquam sufficeret sumptui, et violententer obtentum est. Numquid iniquus est deus, ut nobis non aequaliter distribuatur vitae subsidia? ut tu quidem esses affluens et abundans: alijs vero deesset & egeret: an idcirco magis: quod et tibi voluit benignitatis suae experimenta conferre: et alium per virtutem patientiae coronare. Prudenter equidem, atque (ut illi erant) sanctissime considerabant deum in commune bona haec humano generi contulisse. Quae proinde eo sunt postmodum iure gentium distributa, ut tamen in necessitate, omnium esset cunctis communis usus. Equidem mirum est si facti ad hunc modum fuerint loqui, cum si Christus homo cotione de Lazaro secunda, fides adhibenda est, verbum illud Esaias. iij. diuino ore prolatum / Rapina pauperis est in domibus vestris / de elemosynis pauperum quae apud diuites retinentur, fuerit interpretandum. Adeo ut quae illic Esaias diuitum ornamenta, nempe luuulas, torques, monilia, armillas, et mitras, ceteraque id genus, quae imperator commemorat, non nisi de his, quae pauperibus furripiunt, diuitibus superfluant. At vero quod super haec omnia, non me tantum, sed Augustinum

Dist. 42.
 can. hospitali.

Dist. 47
 can. sicut hi.

Chrysof.
 can. 2. de
 Laza.
 Esaias. 5.

Aug. sup
Math.

de hac re vehementius commouent, duo hæc sunt. Primum sententia illa dominica. Non potestis deo seruire & mamonæ. Equid enim aliud hoc est, q̄ non potestis simul diuitiarum cupiditati obsequi: & misericordiarum erga pauperes eam habere curam, quam vobis dominus maximam habere præcepit? Alterum vero est de quo in eiusdē loci interpretatione sanctissim⁹ ille ac sapiētissim⁹ pater magnopere admirat. Sane q̄ cū sint tā multa peccata, crimina, & flagitia, de quibus homines sunt in æternū condēnandi, nullius tamē mētio in euāgelio fiat, quod sit in die domini in causam æternæ dānationis obijciendum, q̄, esuriui, et non dedistis mihi māducare: sitiui, et nō dedistis mihi bibere: nudus fui, et nō cooperuistis me, hospes deniq̄, et nō me suscepistis. Hæc Aug. Res ergo, nisi nos auaritia excecatos teneret, nisi aspides essem⁹ ad eloq̄a diuina obsurdescētes, manifestissima est, multo latius patere elemosynarū præceptū, multosq̄ alios cas⁹ cōpræhēdere, q̄ sibi homines falso persuaserint. Alias quomodo in vniuersū omnes in illa die neglectæ misericordiæ sententia complicaret? At quia nec locus est hic, neq̄ subinde animus rem hanc ad vnguē exigere, hæc satis sint: si modo extremum hoc verbum adiecerim. Faciamus deū, omnium tā diuitum q̄ pauperum patrem esse: cui, veluti patrifamilias, curæ est omnibus cōsulere ac prouidere. Necessario colligitur, aut deum parum fuisse prouidum, qui inopes & mendicos præsidio destitutos reliquerit, aut diuites perfidiæ et inhumanitatis redarguendos esse, q̄ cum eorū fidei deus pauperes cōmiserit, potest atiq̄ permiserit, bona, quæ in sua fide posita sunt, sibi vendicant, deposita negant, fidem non seruant.

¶ DE MENDICORVM PAUPERATE
examinanda. Cap. ix.

HIS CEV fundamentis instructi & informa
ti ad primum articulum, qui de pauperū exa
mine est, possumus iam demum descendere.

Quod quāuis ex lege sit, quāto id rigore fie
ri expediat, id quidē est in deliberatione positum. Duo
in pauperib⁹ examināda huiusmodi articuli designāt.
Primum eorum paupertas et inopia: sint ne veri, an fi
cti pauperes. Deinde mores & vita. Primum in articulo
tertio, alterum in quarto insinuatur. Quod ad primū
attinet mēbrum, nihil aliud q̄ æquitas et operæ preciiū
est fictos simulatosq; mendicos de medio pauperū tol
lere. Id quod in prima conclusione abunde cōmonstra
tum est. At vero primum omnium consideratione hic
dignum est, q̄ aliud est misericordes esse homines in
pauperes, aliud vero iustos esse aduersus prauos & ini
quos. Misericordiam deus vniuersis hominibus præ
cepit: malefactorum autem vindictam paucis iustitiæ
ministris cōmissit. Qui teste apostolo hac de causa gla
dium portant, vt vindices sint in irā eis qui male agūt.
¶ Ob idq; adnadmertendum est, an satis forte esset,
vt qui alijs mortalium ordinibus præfecti sunt, qui iu
sticiam administrent, mores emendent, peccata viciscā
tur, vagabundos etiam exquirant, puniant ac profliga
re curent. Aut forte q̄ senatores, et rectores vrbiū sin
gulis ebdomadibus, aut mensibus conuentum mendi
corum facerent: et quos validos esse conuincerent, pæ
na plecterent. Atq; vel operi laboriq; addicerent, aut ex
vrbe relegarēt. Nam plures prætores executores aduers
sus pauperes; q̄ aduersus diuites creare: quorum nullū
aliud negotium sit, q̄ pauperes explorare, in ius vocare,
discutere, et exigere, non tam ex misericordia in veros
pauperes, q̄ ex odio esse totius ordinis pauperum iudi
care quispiam forte posset, Id vel maxime q̄ prætores,

Duo par
ter exa
mina.

Consi
ratio. 1.

Rom. 13.

diuitū crimina nō tāta solertia scrutant: sed satis officio suo faciūt, si q fuerint ad se delati, lege correxerint. Nō ergo vigilātiōi indagatiōe opus est aduersus paupes.

¶ Mox cōsiderare oportet, q miserū hoc, abiectūq; et imbecille gen⁹ hoīum, nō est, vt suas possint causas defendere. Nā vt paulo ante ex Ecclesi. citauim⁹, diues iniuste egit, & fremet: paup aut lāsus tacebit, & Ecclesiastes. Sapiētia (inqt) paupis cōtēpta est: & verba eius nū sūt audita. Vñ diues vbi de crimine aliquo, aut debito postulat, aut iudicio, aut armis, aut alio sequouis mō tuef: mēdicus vero, et si p calūniā accuset, nullo se valet clypeo ptegere: sed perpeti se iniuriā necesse est. Adde, q si diuiti partē bonorū iniuria ademeris, partē retinet vñ viuat: si vero calamitosū mendicū, ne mēdicet, phibeas, miserū enecas. Hac. n. de causa tā multis in locis de⁹ se patrē orphanorū, viduarū, et pauperū pfitetur. Hac ob rē ecclesie patres tātā praelatis pauperū curā in iūgūt: cui⁹ testimonia citare imen⁹ eet labor. Nēpe q pauperi a potēte nulla esse pōt defēsiō. Deinde cū gen⁹ istud miserorū inuidijs sit et emulal. onib⁹ frequētissimū, vix, dū de paupertate alicui⁹ inquirūt, verū testimoniū inuenias. Sed alij alijs calūniant: qua vnusq; fraude fatagit, vt qd alijs auferet, sibi accrescat. Quib⁹ de causis si quis humōi inq; sitionib⁹ & examini delegant, hoies esse magnopere oportet, nō cuiusq;, sed p̄cipui ordinis et existimatiōis, ad lenitatē misericordie pp̄fēi magis, q̄ ad rigorē iustitiæ, qui pauperibus suffragent citius, q̄ refragentur. Nā si officiales executores de plebe instituant, q paupertatē forte, quā in alijs requirūt, int⁹ ipsi sub palio tegūt, facile possunt iustitiā precio vēdere, vt eos penit⁹ validos esse accuset, qui cōferre eis nihil vaouerint. ¶ Est præterea in hac re nō pretereūdū, q vt sit quisq; legitimus pauper, nō est necessariū esse infirmū.

Confide ratio. 2.

Ecclesiastes. 9.

Præpositi pauperum.

Confide ratio. 3.

Sat. n. est, si sit ætate p̄fectus, aut debilis, aut quouis alio impedimēto teneat, ne tatos possit subire labores, vt sibi & suis cōgruenter sufficiat. Id quod in lege illa de medicātibus validis p̄uidēter scribit. Cui⁹ titul⁹ nō est/ de medicātibus sanis/ sed/ de medicantib⁹ validis. Nō. ergo. qui hō sanus est, cōtinuo a medicatōne prohibet: sed qui est valid⁹. Neq; id silētio præterit lex illa, quā appellat ordinamēti. Ait. n. q̄ si sint homines qui de facie manifeste possint iudicari esse validi, operi et labori addicant. Ergo vbi facies & vultus eos non p̄dit, nō aliā discussione, aut præscrutationē requirit lex. ¶ Vn de hoc alta mētereponēdū est hic documētū, q̄ re dubia pro paup̄ibus poti⁹ in fauorē paup̄tatis, q̄ aduers⁹ eos pronūciandū est. Nā multo esset min⁹ malū et incōmōdū, viginti malos et vagabūdos p̄mittere, ne quatuor legitimi paupes inter eos excluderent, q̄ quatuor iure qd̄ habet medicandi excludere, vt viginti validi expellantur. Hac. n. et rōne zelum nimīū feruorū zizania festinantiū euellere sapiēter repressit paterfamilias, vt est apud Matth. ne forte colligētes zizania, eradicarent simul cū eis et triticū. ¶ Huc et p̄tinet q̄ sunt permulti qui quālibet opera et labores quōq; ferre possint, non tñ iugiter, aut frequēter. Est. n. qui p̄t dies aliquot in mēse, aut in ebdomada in opere durare: nō tñ per totū mēse, aut ebdomadā. Et est q̄ dimidiatū diē laborare p̄t nō tñ integrū elaborare. Et esset p̄quā molestissimū, si quoties miserū hominem vires deficerēt, opus haberet disputatos adire. Ad hæc. Sūt præterea q̄ et si validifint, ius nihilo⁹ habet medicandi. Sane qui opera nō inueniūt, aut patronos q̄ se conducāt. Quos in pp̄ria patria nō inueniūt, quocūq; quesitū exire possunt. Vn quæcūq; p̄fecto regni ciuitas tenet tā incolas, q̄ aduenas, aut alere, aut medicare permittere, quādiu nō eis opera

Documētū.

Mat. 13.
Conside
ratio. 4.

assignauerit, aut patronos quib⁹ suas possēt operas lo-
 care. Hoc enim ad regni gubernationē spectat, vt qui
 in vna ciuitate viuere nō possūt, humaniter suscipiant^r
 in alia. Quam ob rē mercenarij illi in euāgelio de ocio
 sitate repræhēsi legitime cōpurgati sunt, dicētes, quia
 nemo nos cōduxit. ¶ Ad hæc sunt & nōnulli bono san-
 guine nati, qui nec artem didicere mechanicam, nec
 sunt forte negociationi apti, neq; tenentur quidem ad
 vilia se seruitia summittere. Sed ius habent pauperum
 stipem a quocunq; recipere: ac perinde ampliorē, q̄ alij
 inferioris classis. ¶ Atq; hæc quidem secūdum rigore
 iuris concedimus. Nam si de hac re priscos illos patres,
 quos deus velut ecclesie fundamentā subiecit, consula-
 mus, longe aliter loquendum esset de hoc pauperū exa-
 mine. Validissimum nāq; argumentum quo ista pau-
 perū inquisitio corroboratur, inde summitt^r, q̄ sunt nō
 pauci, qui in fraudem & perniciē rei publicæ multas cō-
 miniscuntur artes, quibus se iufirmos, læsos, truncos,
 & mancos fingunt, & simulant. Quo non potest in re
 publica maior esse dolus. His ego vero qui hoc tā ma-
 gno argumento vtūtur, respondere nunq̄ audebo, ad
 magnum illum pauperum patronum **Chrisostomum**,
 inq̄, remitto. Cuius verba homilia. xxxvij. ad populum
 (præter alia complura quæ in hanc sententiam alijs in
 locis identidem confert) omnes oro atq; obsecro, vt
 neminem (prolixa quidem, aurea tamē) audire pigeat.
 Postq̄ enim cum diuitibus vehementer postulauerat,
 vt vestib⁹, quas rodit tinea & vermis absumit, nudos
 contegant, responsum diuitum in medium infert, dicē-
 tium. Simulat pauper tremorem et infirmitatem. Attē-
 de maxime Princeps, quē admodum etiam tum tēpo-
 re Chrisostomi has diuites elemosynarū excusationes
 prætexebant, hæc in pauperes maledicta iactabāt. Sed

Conside-
 ratio. 5.

Chrisos.

accipe quibus Chrysostomus verbis in eos qui ista proferret, inuehitur. Non times (inquit) ne fulmē ab hoc verbo cœlitus accensum in te feratur. Disrumpor enim ab indignatione, parcite. Tu quidem ventre tumēs & pinguis, & ad profundā potū pducens vesperā, et molibus calefcens stragulis, non te dignū dare pœnas censes: cū tā inique dei muneribus vtaris (neq; enim vt inebriemur est vinū: nec vt crapulemur, esca fuit facta: nec vt ventrē disrumpamus, cibi) pauperem vero miserū, nihilo melius mortuo dispositum exquisitas exigis rationes? Nec Christi times tribunāl illud horrēdum & terribile. Nā & si simulat, ex necessitate simulat, & egestate, propter sœuitiam & inhumanitatem tuam, quæ talibus personis supplicantibus ad misericordiam non flectitur. Quis enim tam miser & ærūnosus, vt nulla præmente necessitate, pro solo pane velit ita deturpari et plangere, talēq; pœnam sustinere? Igitur illius simulatio fertur inhumanitatis tuæ præco. Quoniā enim supplicans et deprecans, & miserabilia fundens verba, gemens & lachrymans, totum circumiens diē, neq; necessarium inueniebat alimentum, forte ad hāc artē excogitauit, non sibi tantū, quantū tibi dedecoris et accusationis inferentem. Nam ille quidem misericordiā inuenire dignus est, quod in tantam deuenit necessitatem: nos autē innumeris digni supplicijs, q̄ pauperes talia pati cogimus. Si nāq; defacili flecteremur, nunq̄ ille talia subire maluisset. Et quid dico nuditate & tremorem? Hoc enim horribilius dicam, q̄ et liberos immaturam agentēs ætatē quidam excæcare sunt coacti, vt nostrā penetrarent insensatā duritiā. Postq̄ enim vidētes, nudiq; circumuēntes, nec ab ætate, nec ab ærūna crudēles flectere potuerunt, his tot malis aliam grauiorem adiecerē tragēdiam, vt famē soluerent, leuius

esse putantes hoc cōmuni lumine priuari, & splendore
 omnibus concesso carere, quam cum fame continuam
 habere pugná, & miserrimá mortē sustinere. Quoniá
 enim paupertatis misereri non didicistis, sed gaudetis
 calamitatibus, vestrá implent improbam libidinem,
 et sibi et vobis gehenæ flámam acriorem accédentes.
 Hæc Chrysost. plurimacq; alia huius emphasis verba,
 non minus christiane q̄ eleganter fulminat aduersus
 eos qui de crudelitate reprehendentes pauperes, quod
 in proprias personas contra naturá peccent, propria cor
 pora vitiando, nō ad se reuertuntur, vt animaduertāt,
 suam ipsorum immanitatem et feritatē, qui miserorū
 præcibus non flectuntur, in causa esse, vt tragicas illas
 artes in se exercent. Nam reuera si diuites congruēter
 pauperibus subuenirēt, nunq̄ illi diuitiarum causa nu
 ditates illas et cicatrices perferret. At miseram stipē nō
 ante extorquere valent, q̄ illas cōminiscātur tragædias.
 Hisce splēdidissime Domine non id contēdo, vt vaga
 bundi et sicophantæ non corrigātur, sed vt quēadmo
 dum alij cuiuslibet ordinis, aut cōditionis corrigant̄.
 Sūt enim et inter opifices et inter causidicos et scribas,
 et inter clericos et inter religiosos, et inter magnates, et
 et prelatos, qui suo quisq; ordine et gradu fragiles sūt,
 criminosi, flagitiosi, atq; adeo pane quo vescuntur in
 digni. Aduersus quos tamen non tam multi persecuta
 tores et executores intenduntur. Cribro enim purgan
 da sunt crimina, non in cerniculo setaceo. Canō est. vi.
 q. i. q̄ si omnia in hoc sæculo vindicata essent, locū di
 uina iudicia non haberēt. ¶ Absit vt cuiq; mortalium
 ordini notam ego aliquam inurere velim: aut quēpiā
 traducere. Quod autem patet et manifestum est, id in
 genere citra iniuriā proferre possū. Quot ergo sunt in
 republica, aut opifices, aut ministri publici qui per frau

Conside
 ratio . 6.

dem multo plura surripiunt, q̄ validorum vniuersa turba mendicantium: atq; ea quidem lante et splendide dispendunt. Et possunt homines horum fraudes & rapinas æquo animo tollerare. Qd̄ autē simulatus pauper exiguum et miserrimum obolum aut dipondium, nō alia sycophātia, q̄ nuditatē, tremorē, famē et infirmitatē circūferēs surripiat, id nulla ratione adduci possunt, vt ferant: sed luce eos priuādos esse proclamāt. Ecquis vnq̄ fuit hominum, qui propter falacē pseudopaupe- rum turbam aliquid substātiæ detrimentum fuerit expertus. Mitto eos qui cōtractibus ac negotiationibus minus licitis in rē suā aliena cōuertunt. Sunt enim forte nō in paruo numero, quorū vel vnus multo ampliorē substātiā iniquo māmona confecit, q̄ validi mendicātes vniuersi totius regni. Et hi quidem quia diuites validi sunt, sustinentur: alios vero quia sunt medicantes validi, neutiq̄ pati possumus. Cum tamen apud christianos valere nihilminus deberet horum miseria et inopia, q̄ illorum opes et potentia, vt saltem inter illos, his etiam parceremus. ¶ Adde q̄ quis sint aliqui ociosi ac perditī homines, qui propter inertia et socordiam in paupertatē venerint, et alij forte qui se pauperes simulant, sunt nihilominus per q̄ multi quos diuites vere pauperes effecerunt. Venatio nāq; leonis (vt in ecclesiastico legim⁹) onager in eremo: sic et pascua diuitum sunt pauperes. Quo circa non adeo res esset incōgrua, si horum iniurias, illorum tolerantia compensaremus. Nescio an pauperum miseratio longius me q̄ constitueram aduersus diuites inuexerit. At nihil nisi qd̄ vel in sacro eloquio scriptū est, aut ore omniū versatur: dixisse me arbitror. ¶ Neq; silēter dissimulare possum q̄ cū officiū aliquod publicum aut (quod deterius est) beneficiū confertur, nulla prorsus de personæ dig-

Conside-
ratio. 7.

Eccl. 13.

nitate et meritis ratio habeatur: quã tamẽ Christus be-
 neficiorum institutor maximã haberi voluit. Et tamẽ
 vt mendico panẽ sit integrum postulare, tanta opus sit
 inquisitione & probatione. ¶ Postremũ omnium ve-
 reor vt neq; diligentia hæc ratioq; examinandi exigen-
 diq; validos pauperes intentum omnino finẽ exequa-
 tur. Hunc (inq;) ne latrones & perperi sint homines in
 republica. Nam qui vrbe excedunt non recta ad patriũ
 solum reuertuntur: sed per villas et pagos oberrant: vt
 qui minutatim per simulatam mendicationem mitius
 furabantur, ampliora furta & latrocinia exercent. Neq;
 vero possunt omnes patibuli pœnas dare. Quin vero
 quemadmodum in alijs vitiorum generibus minora
 mala, quib; maiora euitetur, pmittunt (dicete Augu-
 stino q; si meretrices tollas, omnia adulterijs replebun-
 tur) ita forte quis ex medicantibus validis nõnulli pro-
 creentur latrones: atq; adeo sit in eos certa ratione &
 modo animaduertendũ, est in re etiã forte et bonũ pu-
 blicũ, si nõ nihil de rigore in hac parte remittatur. Ne
 per extremum qui validi sunt mendicantes, validissi-
 mi latrones fiant.

DE VITA PAUPERVM EX-
 pendenda. Cap. x.

ALTERVM quod in pauperibus exigitur
 anteq; sit eis mendicare licitum, ad vitam eo-
 rum pertinet & mores. Sane vt rum sint con-
 cubinari, alia ve contagione infecti, sint ne
 præterea stas tẽporibus cõfessi: aliaq; id genus obser-
 uet, quæ de christianis hominibus requirunt. Et quã-
 tũ ad hæc attinet curã, nemo esse põt qui zelũ nõ pbet.
 Nullus enim est mortalium ordo cui fraternã non de-
 beamus correptionẽ. At vero sancti patres, quotquot
 de elemosyna scripserũt, nusq; cum misericordia, quæ
 pauperibus

pauperibus debetur, tantam iustitiã voluerunt esse con-
iunctam. Etenim elemosyna (quod nomen græcum
est) idem pollet quod misericordia. Materia vero et ob-
iectũ, qđ huic misericordiæ corporali subijcitur: nihil
aliud est q̃ miseria et in opia pauperis: cuius subinde of-
ficiũ est, pascere esurientem, nudum vestire, et hospi-
tem tecto donare. Et ideo, vt hęc pauperibus misericor-
diam exhibeamus, nihil aliud in paupere sancti explo-
rant, q̃ qđ inopes sint & mēdici. Misericordia vero spi-
ritualis seorsũ posita est in correptiõe fratris. Atq; adeo
iustitia malefactores cohibendi (vt paulo ante diceba-
mus) ad alios iustitiæ ministros spectat. Aliđ. n. est mi-
sericordē esse, aliud vero malefactorũ vindicem. ¶ Au-
di præcor christianissime princeps quid de hac re Chri-
stostomus senserit, cum alibi sæpe, tum maxime con-
tione secunda de mendico Lazaro. Nam et sua etiam
ætate istas exactiões, & correptiones fraternas diuites
moliebantur in pauperes, quibus suam auaritiã excu-
sarēt. Aduers⁹ quos hęc exaggerat verba, tãto certe me-
liora, q̃nto lōgiora. Abrahã inquit) sciens nõ excutie-
bat qualis essent prætereuntes, nec vnde venirent, quē-
admodũ nos nunc facimus, sed sine delectu prætereun-
tes excipiebat omnes. Nam eum qui præstat humani-
tatem non oportet exposcere vitæ rationem, sed inopiæ
mederi, necessitatiq; suppeditare. Vnicum habet patro-
cinium pauper, quod eget quodq; in necessitate consti-
tutus est, ne quid ab illo postules amplius. Sed etiam si
fuerit omnium improbissimus, & eguerit necessario vi-
ctu, sedemus illius famem. Ita et Christus, præcepit.
Estote, inquit, similes patri vestro qui est in cœlis, qui
solē suũ oriri facit super bonos & malos, & pluit super
iustos & iniustos. Portus est in necessitate constituto-
rum homo misericors. Portus autē omnes qui in nau-

Misericor-
dia.

Chri'stof.
Hom. 37
ad popu.

203
fragiū inciderint, excipit liberatq; siue mali fuerint siue boni. Deniq; quicūq; fuerint q; pericitatur, in sinus ille suos excipit. Tu proinde si videris hominē qui in egestatis naufragium inciderit, ne iudica, ne vitæ gesta examina, sed medere miseræ. Quid ipse tibi negotium accerfis? liberauit te deus omni tali sollicitudine et curiositate. Quā multa pleriq; fuerāt dicturi, quāq; difficiles erant futuri, si deus præcepisset, vt prius accurate vitā factaq; singulorū disquireremus, actum donum conferremus eleemosynā? Nunc hac omni curiositate nos liberauit. Cur ergo curas superuacaneas nobis accersimus? Aliud est iudex, aliud eleemosynæ largitor. Ideo vocatur eleemosyna, quod eam et indignis damus. Vnde et Paul⁹ dixit. Quod bonū est facite erga omnes, sed maxime erga domesticos fidei. Quod si indignos curiose discutiamus disquiramusq;, ne digni quidē facile in nos incident. Quod si indignis quoq; præstiterimus beneficium, nimirū & digni, quicq; omnium illorū maliciā virtute pensent, venient in manus nostras: sicut euenit beato Abrahæ, cui minime curioso quales essent qui præteribāt, contigit tandē vt et angelos exciperet hospitio. Hunc igitur et nos imitemur, simulq; cū hoc nepotem illius Iob. Quādoquidē et hic progenitoris sui magnanimitatē summa cum diligentia est imitatus. Eoq; dicebat, ostium meū iugiter patebat cuius aduenienti. Non sic huic patebat, vt alteri esset occlusum, sed indifferenter apertum erat omnibus. Hoc exemplum & nos imitemur, nihil exquirentes vltra q; oportet. Nā ad hoc vt pauper dignus habeatur eleemosyna, satis est egestas. Quod si quis cum hac cōmendatione nos adierit, ne qd amplius curiose scrutemur: nec enim moribus demus, sed homini, nec illius ob virtutē nos ei⁹ misereat, sed ob calamitatem, quo nimirū

Gala. 6.

Iob ne
pos Abra
hæ.
Iob. 31.

& ipsi copiosam a domino misericordiam nobis concilietur, ipsiq; dignissimus in quos ille conferat suam benignitatem, Nam si cum conferuis nostris experimus exquirere dignitatem moroseq; vestigare, idem et deus facturus est in nobis, dumq; studemus a conferuis reposcere vitæ causas, ipsi supni numinis benignitatem amittent, In quo, n. inquit iudicio iudicaueritis, iudicabimini. Hacten⁹ Chrysost. ¶ Quid si diu⁹ hic de hoc forte in supitione vocatur quod misericordia (vt sanctissimus ille erat) flammatus plus nimio pauperibus indulgeret. Cuius proinde scripta, non aliter quam pretiosa vestis generum pauperum honoris titulis splendescit. Ambrosium appellamus, si ei forte astipuletur. Sane qui lib. Nabuthi. cap. viij. vbi loquens de modo faciendæ elemosynæ, sic ait. ¶ Non requiras in pauperibus quis vnusquisq; mereatur. Misericordia non demeritis iudicare consuevit, sed necessitatibus subuenire, iuuare pauperem, non examinare iustitiam. Scriptum est enim Beatus qui intelligit super egenum et pauperem. ¶ Vbi nulla fit boni & mali discrepantia. Sed arbitror. Augustini testimoniū de hac re desiderari: sane cuius ingenium est res prescius controuersando diserere. Subijciam ergo et grauiissimi patris testimoniū, quod est in enarratione psal. mi. cij. super versum. Faciens misericordias dominus. Vbi edocet deum non facere misericordiam nisi ijs qui et ipsi sunt misericordes, iuxta verbum domini. Beati misericordes: quoniam ipsi misericordiam consequentur. Quæ autem mensura sit misericordiæ, subdit, vt ne quasi (inquiens) in amicum sit, et non sit in inimicum: quia dictum est. Diligite inimicos vestros: benefacite his qui vos oderunt & Prouerb. xxv. Si esurierit inimicus tuus, ciba illum. Inimici autem, si bonorum maxime sunt inimici, boni esse non possunt. Si er-

Ambro.

August.

Matth. 5

Prou. 25.

Luce. 6.

Eccl. 12.

go misericordia erga inimicos est, non est misericordiæ officium inter bonum malumq; discernere. Sicuti misericors deus super bonos et malos oriri facit solem suum. Atq; adeo pater misericordiarum Christus nullum misericordiæ modum ponit: sed omni (inquit) petenti te tribue. Obijcit tamen Augustinus documentum illud Ecclesiastici. xij. q. prima facie cum hac sententia pugnare videtur: vbi legimus. Si bene feceris, scito cui feceris. Bene fac iusto et inuenies retributionem: quoniam altissimus odio habet peccatores, et misertus est poenitentibus. Tu ergo da misericordiam, et ne succipias peccatorem: da bono, et non receperis peccatorem: benefac humili, et non dederis impio. Vide quanta congeminet accumulētq; verba sapiens ille, vt non nisi erga iustos simus benefici. Quæ tamen Augustinus facile diluit. Nam contraria esse non possunt euangelio. Vtrumq; enim (inquit) comples: et / non succipias peccatorem / et / omni petenti et da / si quādo peccator est qui repetit, non des tanq; peccatori: sed. tanq; inopi. Si intendas inopiam miseriamq; pauperis leuare: non fouere peccatum. Hastenus Aug. Igit qd sapiens in Ecclesiastico admonitos nos esse cōtēdit, hoc dūtaxat est, vt quādo paup de elemosynarū abundantia ansam et potestatem peccandi nactus reprob⁹ fit: neq; aliud ei collata beneficia, q̄ vitiorum semina sunt et fomenta, tunc correptionis gratia subtrahenda sunt huiusmodi pauperi. Id qd ad Vincentiū Donatistam scribit Augustus: et habetur in canone / non omnis. v. q. v. Vtilius. n. inquit esurienti panis tollit: si de cibo securus iustitiā negligat, q̄ esurienti panis frāgatur, vt iustitiæ seductus acquiescat. Et id qdē intelligito quando est cōpertissimū elemosynas in dānū pauperis vergere. Aliis scrutatores nos esse pau-

Can. nō
 omnis. 5.
 9. 5.

perū non licet. Quin vero alterū eius institutū obseruā
 dum nobis est: quod in lib. de quinꝫ hærētibꝫ extat. Aug. de
quinꝫ
hære.
 Vbi post commendationem hospitalitatis Abraham et
 Loth: qui quoscūqꝫ sine discrimine hospitio suscipien
 tes, angelos meriti sunt habere hospites, subiicit. Disci
 te Christiani sine discretionē hospites suscipere, ne forte
 cui domū claueritis, cui humanitatē negaueritis, ipse
 sit deus. Quod et in reliquis pietatis officijs eadē est ra
 tionē seruandum. ¶ Ergo quod ex istis tā multis tāqꝫ
 manifestis sanctorū testimonijs colligis (vt omnia sub
 vno aspectu ponamus, sic habet. Officiū misericordiæ Ep̄ilog⁹.
 non est inter bonos et malos discretionē facere: id enim
 iustitiæ partibꝫ et ministris reseruā. Misericordia vero
 in hoc posita est, vniuersis, inqꝫ, hominum miserijs sine vl
 la discrepātia presto esse, et succursū ire. Quo circa proce
 mio illi, qđ in capite humōi articulorū, christiane qui
 dem religiose, ac sapienter superscribitur, quo Christi
 seruatoris nostri erga nos immensus amor: benignitas
 et clemētia merito cōmendat, quo sanctissime cōmone
 mur, vt quæ nobis ille eximia charitatis officia præsti
 tit, ei nos ipsi in eius pauperibus repēdamus, illi inqꝫ ex
 ordio animaduertendū est, an congruenter satis ac de
 core subiiciatur, vt qui vagabundi pseudocꝫ pauperes
 fuerint, vrbe eliminentur, mendicis si aduenæ sunt, ni
 hil aliud q̄ transitus concedatur, incolarū mendicorū vi
 ta et mores diligēter expēdant, qui hæc solerter exeqꝫ
 tur, officiales & prætores sunt. An vero ap̄ sub illo
 proemio subscribere, vt quot quot Christo nomina
 dedimus, et fidē obstrinxim⁹, promiscue in omnes si
 ne discerniculo clementes essemus et benigni. Nā hoc
 Abraham, quo se Christus patre dignatur, faciebat. Tobi. 4.
 Ita eius elemosynarius Tobias filiū instituebat: dicēs.
 Noli auertere faciem tuam ab vlllo paupere, ita n. fiet,

vt nec a te auertatur facies domini. De hoc seruis eius
 Job. 31. Iob gloriatur, q̄ nemini vnq̄ pauperū quod volebat ne
 gauerit. Portui facti ei⁹ cōparant misericordē, qui nau-
 fragos oēs sine discrimine excipit et liberat. Id ipsū ma-
 gister ipse dr̄dicat ybi ait. Omni petēti te tribue. Hac
 Luc. 6. ratione Christus quādo ingentem illā multitudinem
 Ioan. 6. in eremo pauit: nullo vagabūdos exceptit, nullū inter
 Misericordia. bonos et malos fecit diuortiū. Hoc misericordiæ no-
 mē designat, vt indignis beneficiū exhibeamus: nam
 quod dignis confert, iustitia est. Inde deus misericors
 est q̄ solē suū oriri facit sup bonos et malos, et pluit sup
 Matth. 6. iustos, & iniustos. Hoc iustitiæ phariseorū n̄fam Chri-
 stus præstare voluit, vt non tantū amicos, sicuti illi, sed
 etiā inimicos diligeremus. In hoc demū ineffabilē eius
 in nos misericordiā cōmendat Apostulus, q̄ cū adhuc
 Rom. 5. peccatores essemus, pro nobis mortuus est. Reuera
 qui has pauperū constitutiones cōminiscuntur sanctā
 habere possunt intentionem, iusti esse possunt (nisi in
 hoc sint forte nimii iusti, q̄ prætorū officiū in malefa-
 ctos vsurpant) syncerā tamen suisq̄ numeris absolu-
 tā misericordiam in inime se exhibere credant. Quippe
 quæ inter dignos & indignos non discernit. Est equi-
 dē in ordine charitatis positū, vt (vbi reliq̄ paria sint)
 probos. reprobis: deterioribusq̄, meliores in conferen-
 dis eleemosynis antepoamus: sed tamen necq̄ miseri-
 cordis hominis est tā anxie merita p̄scrutari, necq̄ esse
 equidē potest, non solū peccatoribus nihil dare, verū
 etiā prohibere ne ab alijs petant, qui forsā quod tu ne-
 gas, concederent. Verbū nimirū illud forsā Christi
 Mat. 10. apud matheū edocti. In q̄ncūq̄ domū intraueritis, di-
 cite pax huic domui: et siq̄ uidē fuerit domus digna, ve-
 niet pax vestra super eā: si autē non fuerit digna, pax ve-
 stra reuertetur ad vos. Pari, n. modo in eleemosynarū

ratione, tametsi pauper nō sit forte recipere meritis, cōferētē nihilominus prēmīū manet apud deū. ¶ At qđ ad æquitatē et iustitiā articuli quarti attinet, de rigore illo cogendi pauperes ad confessionē, fateri me malem ignoratiam meā, q̄ omnino consentire. Enim vero vt sunt pauperes ad necessariū hoc sacramentum instruedi & admonēdi, ita in has miseros angustias cōiungere non est operæ precīū, vt nisi confiteantur, nullatenus sit eis licitū mendicare. ¶ Primū confessionis sacramētū sub pœna capitis edicere, præter q̄ qđ esset lex intolerabilis, odium profecto in sanctissimū sacramētum cōcitaret: mēdicos autem mendicitate interdicerē, pœna capitis est: vtpote quib⁹ nullū aliud est vitæ præsidīū: nō ergo licet eos sub hac pœna ad cōfessionē cōpellere. Hoc cū diuitibus ex postulare cupio, de hoc eos, nisi egreferāt, cōuenio. Si esset eis cōfessio hac lege promulgata, vt post pascha nemini panē sumere, nisi prius cōfesso vnq̄ liceret, sed fame poti⁹ pereundū, an reclamaret. Cogitare aliud nō valeo. Cur ergo eā legē pauperes præscribūt. ¶ Sūt (aiunt) inter illos, qui integrū deceniū nō confitentur. Sunt itidē et inter diuites huiusmodi cōplures: qui non tā a cerbe ad confessionē perstringunt. At diuites aliena non petunt: ego vero pauperibus bona mea elargiri nolo, nisi cōfessis. Hic punitū rei hui⁹ occulitur: in hac semper isti salebra hæret: hic eorū attentionē desidero. Vt enim interim disputare prætermittā, an egenus et pauper, quantū tu, tantū ipse iuris habeat ad bona tuā nā sancti patres sunt qui ita censent: nos vero id astruere veremur) hoc saltē in confesso est, euidētiusq̄ ac certius, q̄ vt ab aliquo possit inficias iri. Nempe qđ æquū ius est cuiq̄ pauperi in quauis necessitate, etiā citra grauē, petēdi eleemosynā, ac est illud quod quisq̄ habet in ppria bona. Quin et

forte amplius: cū in maiori sit necessitate. Quo fit vt ne
mo cuiuscūq; sit authoritatis pōt hoc iure pauperes pri
uare, nisi propter eā culpā, de qua posset diuites etiā bo
nis proprijs mulctare. Quin vero dicere auderem, pro
pter quam posset diuites, vt fame perirent, condēnare.
Nā qui iure postulandi pauperē excludit ad extremā eū
adigit famē. Si ergo iustissimus quisq; nemini victū,
nisi probato viro & confesso (veluti sacrosanctū sacra
mentū eucharistiæ) ministrare cogitat, non continuo
ius facultatēq; misero adimat, quomin⁹ circumire pos
sit, si quē forte legibus misericordiæ melius instructū
inueniat, qui panē porrigat. ¶ Ad hæc (quod omnium
plurimū cauendū est) si pauperes (indoctū vulg⁹) tam
acriter ad confessionē coerceantur, dubitas ne optime
Princeps, quin vsu venire possit, vt falso ficteq; multi
confiteantur, sacramentū, ne fame extrangulentur, cō
taminantes? Reuera quando sancta synodus sacramē
tum cōfessionis (quod in iure diuino erat) quotannis
edixit, præuidebant sancti patres, si maiores pœnas
cūmulassent, pauciores forte fore qui præceptum trās
grederentur, nihilominus tamen veriti ne timore gra
uissimæ pœnæ sacrilegus aliquis esset in sacramentū fi
cte confitendo, satis duxerunt trāsgressorē ingressu ec
clesiæ et ecclesiastica sepultura interdicerē. Quæ quidē
quāuis christianis pro acerbiori pœna, q̄ extrema fa
mes habenda esset, tamē non tam homines deterret, q̄
pœna tēporalis, vt eius metu ficte quis confiteatur. Vn
de illa vna ex sexdecim qualitibus et conditionibus
quæ sacramento confessionis circūstare debet, nepe q̄
sit libera, intelligere nequeo, quomodo stare simul pōt
cum tanto rigore cogendi homines ad confessionem.
¶ Quantū ergo ad correptionē pauperū prinet, sanctif
sime inter hos articulos institutū est (si id modo dilige

Corre
tio pau
perum.

ter executioni mandetur) primū, vt pauperū paruuli pa-
 trū cura emancipati patronibus deputetur, aut artibus
 et opificijs addicatur. Pauperes deinde nōnunq̄, vt cō-
 tiones publicas audiāt, compellantur: vbi religionē et
 virtutē doceri possint, admoneriq̄ et exhortari. Quib⁹
 optimū esset viros aliquos probatæ vitæ præficere, qui
 eorū curā et rationē haberent. Id quod plane esset cor-
 poralibus spiritualē etiā misericordiā adhibere. Exem-
 plo dei, qui quorū corporalē vitā prouidenter sustētat,
 spiritualē quoq̄ legib⁹, cōsilijs, et exēplis, instituit, ad-
 monet, ad bonūq̄ et honestū inducit. ¶ Hoc præterea
 hic apprime admonere necessariū arbitror de ratione
 perquirendæ explorandæq̄ vitæ pauperum: eorum vel
 maxime, qui publice nō sunt mendicitatem professi.
 Quibus, vt video, elemosynæ q̄ plurimo venduntur:
 tātum abest, vt gratis fiant. Nam primum cum hispa-
 ni, quib⁹ honor, q̄ vita, pluris est, extrema malint per-
 peti famē, q̄ de mendicitate traduci, nulla tamen in pau-
 peribus conscribēdis habetur ratio secreti. Sed nobiles
 quibus negotium datum est, longo famulitio cōmita-
 ti publice pauperes disquirunt. Quorū profecto mul-
 ti malent elemosynis carere, q̄ tanti emere. Est enim si-
 cubi vsq̄ gentiū, in Hispania præcipue obseruādus mo-
 dus ille euangelic⁹ elemosinarū, vt nesciat sinistra qd̄
 faciat dextera. Id qd̄ Ambro, Nicola⁹, Chrysost. et alij
 sancti patres obseruātissime faciebant. ¶ At qd̄ peius
 multo est, ne dicā magis iniuriū, aut q̄ miserrimæ ele-
 mosynæ impendant occulta nōnunq̄ crimina præter
 iuris ordinē exquirunt. In relectione quā de rōne tegē-
 di et detegēdi secretū edidim⁹, pro virili nostra tracta-
 uim⁹, nullū ius esse perquirēdi perscrutādiq̄ crimina,
 nisi quæ aut fama proclamat, aut indicia vt cumq̄ pro-
 dūt. Neq̄ semp diuitū peccata, his ēt precūtib⁹, et pro

Secreta
 crimina
 non pro-
 dantur.

clamátibus, vestigant. Et tamé pauperú maiori multo
cura ac diligétia secreta peccata deteguntur, q̄ miseræ
subleuntur. Miseranda gētis conditio est, si vt obolū
tandē suscipiant, tantū subire habét periculum famæ.
Cū tamen in hac re meditatione opus esset, quod cala-
mitosi homines ærūnis et miserijs afflictis sæpissime le-
uandi animi gratia peccata admittunt, quibus diuites
ex delicijs & fortunarū affluentia multo maiora cōmit-
tunt. Qd' si meditatio hæc non satis est, vt miseris pau-
peribus venia concedatur, quas nā ex eis erratorū pœ-
nas acerbiores in hoc sæculo exigamus, q̄ suis ipsi cala-
mitatib⁹ et rebus aduersis et afflictis luūt. Honoribus
exclusi, deliciarū exptes, nudi, siue lecto, sine tecto, per-
petuū bellū cū gelu, cū æstu, cū fame deniq; sustinen-
tes: qd' est omniū atrocissimū. Nā meli⁹ est occisis gla-
dio (ait ille Propheta) q̄ interfectis fame. Orbi deniq;
reb⁹ omnib⁹, quæ hoies faciūt in hac vita felices. Atq;
adeo pene mūdo extorres, vitā agūt, morte nihiloma-
gis expetendā. ¶ Adde qd' q̄ plurimæ pauperes (qd' in
hominib⁹ est inhumanissimū) ab egestate et mēdicita-
te in huiusmodi crimina præcipitantur. Et idcirco am-
babus rationibus sunt in pauperes crudeles auari diui-
tes: et quod præ auaricia et tenacitate admittendis cul-
pis causam dederunt: et q̄ de admissis rursus occasio-
nē accipiunt, vt auaritiā tenacissimi nutriant. Cū tamé
profecto emendandis pauperum perditis moribus salu-
brius prospectū esset, meliusq; vt resipiscerent, consul-
tū, si collatis beneficijs subsidijsq; tēporalib⁹, eorū ani-
mos leniremus, pellicerem⁹, et reduceremus in viā. Nā
cū eis alimenta subtrahimus, tunc veluti desperatis et
ab omni spe derelictis vitia recrudescūt. ¶ Hæc nō di-
xerim, vt erratis faueā: sed primū, ne anteq̄ opē miseris
feram⁹ et misericordiā impartiamur, tā iusti esse in pau-

Tren. 4.

peres velimus, vt etiã efficiamur iniurij. Deinde ne tanta cura et solertia in vagabundis extinguendis, repellendis aduenis, incolis deniq; de vita & moribus exquirendis, eo tandẽ euadat, vt eleemosynarũ cumulus decrescat. Illud. n. iterũ atq; iterũ admonere nunq̃ me pigere poterit, quod si his perscrutationib; rariores aut minores sũt eleemosynæ, multo melius pro bono diuitum fuisset, vt nunq̃ in mentem venirent. Nã et si multo fierent ampliores, nunq̃ ad iustũ pertingerent. Est enim eleemosyna christianis in vsus frequetissimos necessaria. Si. n. inuadẽtẽ vitiorũ flãmã restingere cupis, sicut ignẽ ardentẽ (ait sapiens) extinguit aqua, sic eleemosyna resistit peccatis. Et si admissa iam peccata redimere cõcupiscis, audi Danielẽ prophetã. Peccata tua eleemosynis redime: et iniquitates tuas misericordijs pauperũ. Quod si minimas etiã peccatorũ reliqas eluere profus exoptas, quid iubeat Christus, ausculta. Date eleemosynã, et ecce omnia mũda sunt vobis. Si mundus iam factus itinerariũ huius vitæ cibũ atq; penus omne præparare est animus, sapiẽs rursus ait in Ecclesiastico, ¶ eleemosyna viri q̃si sacculus est cũ ipso: & gratiã hominis quasi pupillã conseruabit. Si thesauros tuos aues, atinea et ærugine & predonibus seruare, pauperũ fidei cõmitte. Nã de eleemosynis, Christus loquebatur, quãdo aiebat. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra: vbi ærugo et tinea demolit, et vbi fures effodiũt et furantur. Thesaurizate autẽ vobis thesauros in cœlo: vbi neq; tinea neq; ærugo demolitur, neq; fures, effodiũt et furantur. Atqui diuitibus huius sæculi quibus (difficultatis explicandæ gratia) impossibile ait esse intrare in regnũ celorũ, vti camelũ per foramen acus, hoc vnũ remedium reliquit, si facerent sibi amicos de mãmona iniquitatis, qui eos reciperent in æterna tabernacula.

Eleemro
sinæ fructus.

Ecc̃i. 3.

Dani. 4.

Luce. 11.

Ecc̃i. 17.

Math. 6.

Math. 19

Luce. 16.
Thim. 6.

Quá ob rem Paulus Thimoteum instruit, ut diuitibus huius sæculi præcipiat facile tribuere. Nam qui diuites fieri esse volunt incidunt (inquit) in tentationem et in laqueum diaboli. Quid plura. Si non solum in æterna tabernacula recipi, sed gloriæ illius æternæ auidissimè inter principes illic et perfectissimos esse (ut deberemus omnes) affectas, nullam tibi aliam Christus monstrauit viam, nisi ut veditis omnibus quæ habes, & in usus pauperum distributum, eum ipse sequaris. Et hæc satis superque de inquisitionibus, discussionibus, et perscrutationibus quæ in pauperes primo, tertio et quarto articulis ad notandum, dicta sunt. Nam secundum et quintum in priori parte de liberationis huius expediimus.

DE RATIONE HOSTIATIM
postulandi. Cap. xi.

E TANDEM instituti nostri peruentum est, vbi eum articulum, in quem ex his, qui conferuntur propèsius incumbitur, pertractemus. Qui est, vtrum æquum bonumque sit: et (ut paulinis verbis vtamur) expediens atque ædificans, pauperes ianuis christianorum arcere, et hospitalibus alere, quod præmittere, ut suas ipsi ærinas et calamitates christianis oculis coram obijciant. Id quod reuera (nisi fallor) non tam est extra controuersiam, quam autores horum articulorum existimant. ¶ Atqui ut summum ius ab æquitate et misericordia discernamus, prima huius articuli fuerit conclusio. Princeps, penes quem potestas est rei publicæ, ius auctoritatisque habet prohibendi mendicos, ne postulent hostiatim: dummodo victum eis vestitumque ac reliqua pro suo statu necessaria alia via et ratione congruenter prouideat. At non alias neque alio modo. Neque est qui huic possit conclusioni probabiliter reclamare. Sane quæ sit euidetior, quam, ut multis testibus indigeat, Princeps namque,

Cūclu. x.

cū (vt est. ij. Ethicorū apud Arist.) in hoc naturali lege atq; diuina rei publicæ prefectus sit, vt bonos faciat ciues, eaten⁹ quicq; potest edicto præcipere, quaten⁹ op⁹ virtutis est: eaq; subinde inhibere, quæ vitia sunt et peccata. At egenis, quâdiu egēt, nullū peccatū est stipē hostiatim quærere: q̄primū autē necessaria illis suppetūt, nō possunt, citra culpā, prætextu paupertatis aliena petere. Quando ergo illis princeps, aut res publica necessaria ministrauerit, inhibere potest ne hostiatim postulet: aliē vero minime. ¶ Neq; id solū certo crediderim, vt ea sit autoritas in principe: verū si cōmode hoc fieri posset, vt abunderes publica pauperibus prouideret ne hostiatim opida circūire cogerentur, hac equidē ratione, et veritas euāgelica, et Christi charitas, cui⁹ nos vnus capitis mēbra sumus, splendidius multo in christiana republica colluceret. Nā quomō legē qua proximos, vt seipsos deligere iubentur, more illi precor exhibeant, inter quos alij bonorū sunt omnium copijs redundantes ac superfluētes, alij vero per extremū in summa egestate et mendicitate cōstituti Philosophi cuiusdā ex naturalibus celebratur sententia. Qua, cū ditissimus hō pauperrimi se alterius amicissimū prædicaret, respondisse fertur, inter ditissimū hominē et mendicū nō esse credibile vllā amicitia intercedere. Id quod diuinus noster Apostol⁹, cui⁹ paulo ante memini, illis verbis expressit, quibus ait. Si quis habens, substantiā huius mūdi &c. Hanc equidē amicitiaē legē multo anteq̄ in erangelio, in mentibus mortaliū deus inscripserat. Quā nimirū solēni illo prouerbio expressit gentilitas. Amicorum omnia sunt cōmunia: et amicus, alter ego. Cuius autorē sunt qui Pythagorā faciunt. Vnde. Socrates colligebat proborū hominū omnia esse, vtpote q̄ sint cuncta deorū: quibus sunt viri boni amici. Hæc

Arist. 2.
Ethico.

Amicorū
oīa sunt
cōia.

Actu. 4.

ipsam legem apostoli diuinorū interpretes, legisq; euāgelicæ quæ naturalium omnium consumatio est) promulgatores (Hierosolymis saltem et circum adiacenti prouincia iudæ) veluti baptismatis primitiis, predicauerunt, atq; persuasserunt. vt in actis eorū est, videlicet vt quot quot Christo in baptisate dedissent nomina, bona sua vendētes, ante pedes apostolorū pretia proiecerēt. Quæ illi singulis, pro vt unicuiq; opus erat, distribuēbant. Quā obrem (inquit historia) nō erat egens quisq; inter illos. Adeo sub id temporis (quantulū fuit cūq;) sancta fuit atq; solēnis obseruantia hæc, vt neotericus quidā christianus Ananias nomine: qui conscia vxore pretij quo substantiā vēdidit cellauit, ita fuit acerbē de hac auaritia a Petro reprehēsus, vt præ terrore exanimatus corruerit. Atq; adeo instituti huius exemplo cœnobicia postmodū religiosorum constructa sunt. Quibus in cōmuni viuētes, charitatem illam christianorū vt cūq; referunt. Atqui vt in actis eisdē apostolorum habetur, negotio huic ministrandi mensis viduarū et orphanorū, aliorūq; id genus pauperū prælati sunt septem illi viri probatæ vitæ: quorū fuit Stephanus primicerius. Hæc in testimoniū huius dixerim, qd si abunde prouideri posset pauperibus, ita vt certa lege in tuto haberent necessaria, nihil aliud q̄ charitas esset christiana.

Cōcl. 2. ¶ Secundam nihilominus cōclusionem superiori subijcio. Non est possibile, rebus vt nunc se habentibus ita prouideri pauperibus, vt lege in vniuersum, ne hostiatim mēdicēt, inhiberi possint. Possibile id dixerim quod et theologi morale vocāt, & Arist. primo de cœlo illud cēset, quod bene fieri potest. Ad persuadendā hāc cōclusionem duo triaue fundamenta sternere opus est. Primū est. Modus atq; terminus eleemosynarū nō est præcepto, aut lege præscriptus. Qd est dicere, Neq;

Primū
fūdamē-
tum.

taxatū est quotam bonorū partē homines teneantur in
 eleemosynas elargiri: vt puta decimam, aut vigessimā,
 Neq; diffinitus est numerus pauperū, quos certi homi-
 nes, aut res publica alere tenetur. Neq; præscriptum est
 quibus necessitatibus debeamus opitulari. Sed solum
 admoniti sumus, pauperes nos semper habituros. Et
 vehementissime a Christo seruatore nostro & pollicita-
 tionibus allecti sum⁹, & cōminationibus perterriti, vt
 proximos sicut nos ipsos diligentes, neminem necesse
 habere præ facultate nostra sinamus. ¶ Secundū id sit
 fundamentū, cuius supra meminimus, videlicet, q̄ præ-
 ter dotes hospitaliū, et si qui sunt alij prouētus, aut the-
 sauri pauperibus decreti, qui sint velut eorum propria
 bona, non possunt homines lege obligari ad eleemosy-
 nas præter eā quæ est in euangelio: sed (vt vsus modo
 habet) integrū liberūq; est cuiūq; quam voluerit elee-
 mosynā subscribere. Adijcio, homines esse, etiā in chri-
 stianismo, tenacissimos: qui nulla, quantū vis magna,
 improbitate ad eleemosynas flecti possunt. Quin vero
 rarissimi sunt, qui, et pro sua facultate, & pro miserorū
 inopia iuxta veritatem euangelicā eleemosynas faciāt.
 ¶ Tertiū subiecerim fundamentū, quod apprime vellē
 eos cōsiderare, quotquot médicos occludere molunt. Nepe
 quod quicūq; iure postulandi médicos priuauerit, aut quo
 priuētur, in causa fuerit, debitor proinde sit eorū leuandæ
 miserix ac necessitatibus subueniēdi: eis saltē, quibus
 moraliter (vt aiunt) loquendo, verissimile est potuisse illos
 postulando providere. Vt si faciamus exēpli grā centū,
 aut mille in vrbe legitimos pauperes esse, quorū
 necessitatibus puideri satis minoris nequit q̄ ducētis
 aureis: quos verissimile est, si hostiatim medicare
 permitterentur, posse eos conficere. Intelligo sic tūc
 fundamentū hoc, q̄ quāuis nemo tunc postulare per-

Fūdamē-
 tum. 2.

Fūda. 3.

missis ex iustitia teneretur, sed esset misericordia subuenire, tamē postulare prohibitis teneret res publica: aut ille qui postulare prohibuit ex iustitia ad totos bis centum ducatos. Res certe est compertissima. Nam illi tūc habent ius petendi, et quicūq; hominē iure suo pellit, tenetur de dāno, secundū illud. Qui causam dāni dat, dānum dedisse videtur. ¶ His Ceu fundamentis subiectis, probatur conclusio secunda. Anteq̄ mendici lege postulare interdicanur necessariū est ita omnibus eorum necessitatibus prouidere (iuxta tenorē tertij fundamenti) vt de iustitia i illis necessaria debeantur: non autē prouidentia hæc moraliter (quod aiunt) est possibilis: non ergo eos fas est, ne postulent, vetare. Quod autem non sit possibile, vt inclusis illis ad iustū prouideatur, certe primū ac secundū fundamentū satis ostēdūt. Nā si neq; pauperes, neq; ea quibus indigent sub certo vllō numero, aut modo cōprehenduntur (cū tā indigenā q̄ aduenæ, vt prefati sumus, ius habeant postulandi) et ciues cogi ad eleemosynas non possunt, quomodo res publica debitū (cuius mendicationē prohibēdo rea facta est) soluere quæso poterit. ¶ Id presertim q̄ inter pauperū necessitates non tantū est victus, sed vestitus, lectus, et (si pauper familiā habet) pen⁹ reliquū, & supelectilis domus. Et quando mendicare permittētur (citra extremā aut forte grauē necessitatē) nullus teneret misericordiā impartiri. Cū vero phibeant, id qd̄ erat misericordia, iustitia factū est. Nā qui iure suo vt paulo ante dicebā pauperē expoliat debitor oīum efficitur, quæ posset paup̄ medicādo acquirere et cōficere. ¶ D Secūda rō est, q̄ demēsa seu portiones illæ quæ inclusis pauperibus distribuunt, intelligere nequeo quare ratione et mensura fieri possint cōmode. Nā sunt inter pauperes, quorū vni pro cōplexione sua, et calore stomachi

machi non sufficiūt trium aliorum portiones: quod si
 æquales omnibus sportulæ distribuuntur, necesse est
 illum perpetuam cum fame pugnam habere. Qui ta-
 mē ius habebat postulandi quoad usq; extinguere pos-
 set famē. Quis. n. fuerit, qui vel mácipij famē pane saltē
 nō expleuerit, q nō merito suo in humanitatis et feritas
 redargueretur. ¶ Ratio tertia quīs in hac delibera- Ratio. 3.
 tione primum non habeat locum, nec tamen est in po-
 stremo. Postq̄ ratio huiusmodi elemosynarū in usu
 esse cæpit, experiētia compertum est, q̄ ratæ portiones
 et sportulæ quæ pauperibus distribuuntur, vix suppe-
 tunt, vt homo qui modo stomacho non sit languenti
 panis habeat saturitatem: aut forte si olera aut legumi-
 na, vel dem⁹ si forte in hebdomada frustulū carniū
 emere possit. Atqui nonne satis est, si hoc inter diuites
 pauperesq; differat, q̄ diuites habeāt vnde altilibus pre-
 ciosis ali, lasciuiresq; possint: paupes vero minime: nisi
 iniquissimam insuper conditionem miserandis adiece-
 rimus, quibus libertatem etiā auferamus, ne possint
 vnq̄ animū rebus aduersis afflictū cibus recreare, quos
 humano generi deus & natura indulsit. Pauper inq̄
 quīs quotidiano victu, parco quidē viliq; vtatur, hac
 saltem libertate recreatur, q̄ potest aliquando in domū
 incidere, vbi benignus homo ad mēiām sedet: qui scu-
 tellam forte porrigat, fructus, vinum, aut id genus de-
 licatū aliqd: qd̄ solet sæpe mácipijs indulgeri. Taceo fre-
 quētissima cōiunia sordidissime spēdida: quorum reli-
 quæ postq̄ familiā expleuere, mácipijs exponūtur, aut
 forte projiciunt canib⁹. Cur precor huiusmodi domus
 pauperibus nō pandant. Nā si quibusdā grāmaticis fi-
 des est, inde verbū/pādo/notionē traxit, q̄ etiā in gēti-
 litate quib⁹ Christ⁹ elemosynas nunq̄ prædicauerat,
 peractis cōiuijs portæ aperiebant, vt egenis panis da-

retur. Aut quia Cereris templum apertū semper egenis patebat quibus panis dabatur. ¶ Ad hæc iudiciū pauperū, quo de eorū agitur vita, ad paucorū potentiā redigere, nō est sane adeo tutum. Nā vt sint isti duo aut tres qui negotio pauperū deputantur & præferuntur, homines probi, optimæq; existimationis, possunt alij contingere qui aliqua forte de causa odio habent pauperē, aut falso testimonio decepti (quæ vt supra dicebamus, frequentissima sunt in vicinia pauperū) pronunciant, pauperē non habere legitimā causam mendicandi, quid ille tūc miser faciet? Quo circa in illis constitutionibus Hipri in Flandria hoc certe bene cautū est, vt possint mendici in auribus cuiuscūq; procerū ciuitatis miserias suas et calamitates exponere, ne qui a paucis cōdenati sunt, omni remedio destituantur. ¶ Sed et hoc præterea plene ex his articulis capere non possum. Admittunt posse aduenā et peregrinū verū pauperē aduētare, quē saltē in triduū hospitio donāt. Audi maxime Princeps quantū ei negotiū facessunt anteq̃ frustrū panis accipiat. Fac urbē intrare infirmū, aut claudū, aut de itinere languentē, opus tamen habet percontari, vbi nā prælatus pauperū cōmoretur, domū vicatim oberrando quæritare. Vt autē inuenerit, forsan non est domi, aut dormit expectare oportet. Tū autē vbi hoīs copia facta fuerit, respōdere oportet vñ veniat, et quo vadat. Et tandē nihil aliud q̃ symbolū accipit: et tunc ad quæstorē seu ærarium, penes quē recōditur pecunia, redire oportet. Et ita integrū diē absumere, ate q̃ famē miser sedare, et lassitudinē ponere liceat. Ita au dio in aliquibus ciuitatibus sancitum esse: nescio an aibi melius fuerit peregrinis consultum. Deberet enim Xenodochiū (quod est hospitem domus) expositū esse peregrinis. Immo deberent esse in portis ciuitatis, qui eos recta in

hospitium perducerent. ¶ Colligere ergo mihi videor
 q̄ quēadmodum cap. iiii. dicebam, ferme non esse pos-
 sibile talibus legibus abunde prouidere incolis paupe-
 ribus, vt nulla necessitas, atq̄ adeo neq̄ ius vllū eis reli-
 quum sit ex patria alio mendicatum exire, ita neq̄ pos-
 sibile videtur talibus eis legibus congruenter satis prof-
 picere et succurrere, vt nullum eis ius amplius relinqua-
 tur hostiatim mendicandi. ¶ Tameſi hic nihil aliud
 forte, q̄ quod ex lege est, enunciarem, si assererem quod
 potest pauper mendicando aliquantulum pecuniæ cō-
 ficere, qua posset statum suo ordine et gradu mutare.
 De hoc enim miseri infimulantur, accerrimeq̄ reprehē-
 duntur, q̄ aurum vestibus insutū cellant. Mitto, quod
 alij iustum sacculum ære alieno complēt. Mitto q̄ sint
 qui ære alieno splendide viuunt: pauperes vero geniū
 (vt ait ille fraudantes ac demenso suo cōparēntes, pa-
 ne forte et oleribus sustētant, vt possint pecuniā aliquā
 referuare: si forte in aliquā infirmitatē, aut maiorē cala-
 mitatē inciderint. Cui ego causā aliā adiungere au deo.
 Nepe q̄ quēadmodum licitis alijs artibus et contracti-
 bus ius est cuiq̄ statū et ordinē in melius mutare, ita
 pauper posset ex eleemosynis, tantillū pecuniæ cumulū
 congerere, quo aut se honestius induat et exornet, vt
 possit alicui ingenuo et nobili seruire, aut quo valeat
 ferramenta suæ artis et officinā adparare: aut forte mer-
 cimoniū aliquod tenue, aut negotiationē extruere, vn-
 de viuat. Quo tamen iure excluduntur inclusi. ¶ Præ-
 terq̄ q̄ neq̄ hospitalia vbiq̄ vniuersis recipiendis pau-
 peribus abundant, neq̄ possunt nō multo maiori ocio-
 sitate et accidia cōfici clausi, q̄ si mendicatū exire dimit-
 terentur. ¶ At rationibus huiusmodi tātisper intermis-
 sis, ad clauum reuertamur, quē in hac re manumittere
 nunq̄ decet. Hoc inq̄ potissimū animaduertere est ope-

Conclu.

Mutare
st. t. im.

ræprecium, vtrū hac ratione eleemosynarū cumul⁹ aū
 geatur, an vero decrescat. Et quando nullum aliud ef-
 fet, aut argumentū, aut testimoniū, q̄ necessarium sit
 decrescere et diminui, q̄ quod autores huius institutio-
 nis in publico cōfitentur, res manifeste comprobatur.
 Hoc enim cum primis institutionē hanc cōmendant,
 sibiq; persuadent, q̄ hac ratione (aiunt) multo minori
 opus est eleemosynarū copia. Id profecto quod experiē-
 tia ipsa aperte docet. Audio enim ex alijs ciuitatibus, in
 hac vero oculis conspicio, et ore ipsorū qui hoc paupe-
 rum negotiū gerūt ad me sæpe delatū est, quod totus
 eleemosynarū assis vix triens, aut quadrans illius est,
 qui ante huiusmodi statuta esse cōsueuerat. Hoc verū-
 tamē ipso achille, quē ab eis pugnare isti putant, qui rē
 aliter considerant conuincuntur, vt hanc eleemosyna-
 rum rationē repellant. Et enim si legitimi pauperes plu-
 res forte nō essent, neq; eorū ærūne et necessitates, ma-
 iores, q̄ eleemosynarū æs, quod hac ratione conflatur,
 fateor homines quantūcunq; diuites amplius nō tene-
 ri. At cū veri paupes fictis et simulatis depulssis, eorūq;
 inopix et calamitates multo sint maiores q̄ qbus stips
 ipsa eleemosynarū quæ hac rōne cōficitur sufficiat: atq;
 adeo diuites (illi maxime siqui sunt auarier tenaces) ad
 ampliores eleemosynas lege euāgelica cōpellant, in dā-
 no poti⁹ diuitū ponendū est, q̄ validi medicantes, qui
 fraude et improbitate eleemosynas extorquebāt, expel-
 lant, nisi quantū illis adimit, integrū in legitimos pau-
 peres cōferatur. ¶ Qd' autē necessariū sit eleemosynas
 hac rōne rariores fieri et extenuari, præter experiētiā,
 rōnes quoq; in cōperto sunt. Primū q̄ medici pro se po-
 stulent, aut p̄ medicis alij, tm̄ differt, q̄ maxime differ-
 re pōt. Diuites. n. quāta sint cūq; mihi cōcordia, honoris
 gratia, pro pauperibus postulātes, quia prandiū domi

adparatū habent, satis se officio fecisse putāt, si eleemo-
 synas petāt: et duos aut tres vicos circueāt: an vero petē-
 tes obtineāt, nō tāti faciūt. Mēdicus vero miserimus,
 cui sola mēdicatiōe prādiū agit, nō satis hēt petere: sed
 improbissime efflagitare, quoadusq; etiā ex durissimo
 corde obolū exprimat. Nec satis hēt vna hora discurre-
 re, dū tot⁹ ei dies ad cōparandū victū op⁹ fuerit. Putas
 ne princeps clemētissime nō hac etiā de causa (præterq̄
 quod discipulos orare docebat) Christus pauperū pro-
 uidentissimus similitudinē illā euangelicā introduxit.
 vbi hō ille amicū suū media nocte adiuit, qui tres ei pa-
 nes acōmodaret. Et amicus qui hostiū clauserat et cū
 pueris lecto iacebat, ægre et moleste ferebat surgere, vt
 amico morē gereret. Nihilō⁹ ait magister noster q̄ ille
 hostiū pulsando perseverās efficere potuit, vt amicus,
 si nō ppter amicitia, saltē ppter petētis improbitatē e le-
 cto surgēs officii exhiberet. Reuera si ali⁹ ad subleuā-
 dā necessitatē alienā petitū iret panē, nō tā improbe in-
 stitisset, vt misericordiā consequerēt. ¶ Mox secūda hu-
 ius ratio est, q̄ quēadmodū in malis & turpibus euitā-
 dis, ita et in bonis et officijs vsu accidere solet. Nā ma-
 teriæ obiectiq; presentia, aut virtutis, aut vitij prægran-
 dē hēt energiā mouēdi aliciediq; ad opus. Quā ob rem
 magni supra modū refert, vtrū diues hō, sanus, nitida
 facie, veste splēdida, te adeat mīam petitū, an pauperē
 videas, facie palidū, veste sordidā, vulnera forte circūfe-
 rentē, suplicē p̄ Chri matrē, perq; ei⁹ vulnera obsecrātē.
 Nemo sane est q̄ nō lōgo vsu fuerit exptus, q̄ sapissime
 cū domo exiēs nullā in animo haberet eleemosynā face-
 re, paupis tñ cōspectu in meliorē fuerit mentē mutat⁹.
 Vnde et inter oratoris precepta, sunt qui cōmoneāt, vt
 si fieri cōmode possit, ille qui iniuriā p̄essus est, oculis
 iudicis obijciat: qui vulnera ostētans, ei⁹ animū cōmo-

R 5.2.

uere possit. Fateor nonnullas esse horum pauperum fraudes sed, preterquam quod multo sunt plures veræ infirmitates et calamitates, si vlla vnquam fraus pietatis nomine meretur, hæc sunt, quæ piæ fraudes merito censentur. Hinc inter alias, bona causa colligitur cur episcopi præsentia suæ esset ecclesiæ utilis & necessaria. Nam quod de auditu commouetur ut eleemosynas aliquas pauperibus suis mittat, proprijs oculis ærinas pauperum resque aduersas intuitus, longe plures supererogare conuinceretur. ¶ Quântum valeat ut ipse qui indiget subsidiū exposcat, profecto in religiosis medicantiū, qui (ut antea dicebam) imaginē gerūt illius communis vitæ nascētis ecclesiæ, exempli gratia commonstrari potest. Vbi. n. conuentus medicitate viuūt vnus tantum religiosus, cui negotium demadatur, abunde colligit (et quidem iuste et religiose) penus omne quod profugalitate vel tenuitate religiosorum abundat. Sane quia sui ipse conuentus rem procurat. Quod si decem diligentissimis ac pietissimis cura hæc delegaret, vix possent, vel panem abunde comparare, qui conuentui sufficeret. Quo circa religiosi mendicantes mendicantibus pauperibus supplicias ire tenemur. ¶ Auget præterea huius argumenti vires Hispanorum conditio et ingenium. Sunt enim inter mortales, qui facilius multo prece & supplicum miseria flectuntur, quam lege coerceantur. Et ideo ex qua ciuitate mendici precibus et obsecrationibus ceterum mendicare possent, vix, si ciues ad perpetuas eleemosynas conscribantur, quadraginta in album referuntur. Nam perinde ac si tributa essent, formidant in eleemosynas nomina dare. Si id quod in alijs locis vsu accidere potest ex hac ciuitate conijcere licet, quæ (ut citra notam alius cuiusque dixerim) est in pauperes benignissima, dimidio et eo multo minores eleemosynæ in albo pauperum consignatæ sunt, quam de vna ciuitate, vbi am

Religio
si medii.

Hispano
rum inges
nium.

plissimæ alias fiebant, vel suspicari vllus poterat. Atqui de illa conscripta summa ante tres mēses bona pars subducta est. Quanta vero iam nunc restat, nescio. ¶ Ob idq; vt viam iam hincqua ad obiectiones respondeam cōmunire incipiā, quod in alijs regionibus, vbi homines populares magis sunt, atq; ciuiles, et qui lege in bonum cōmune facilius continentur: quod illic (in q̄) de hac eleemosynarū ratione constitutum fuerit, nemo a deo potest in exemplū Hispanis ad imitādū proponere. Quod autem pecuniæ in arculis ærarijs, quæ in templis exponuntur, congeritur, suppuadet dicere q̄ sit exiguum, omniq; æstimatione minus. Illi enim ipsi qui occurrentibus mendicis libenter liberaliterq; misericordiam effundebant, cum obuios pauperes non habent, non solum mittere eleemosynas ad arculas obliuiscuntur, sed quando templum ingrediuntur, quod petenti viuo pauperi porrigerent, muto lapidi aut ligno, nō ita animantur conferre. Qua de re adeo sine diuitijs sunt æraria illa, vt nullum eis minus nomen, q̄ gazophilatiij conueniat. ¶ Ad hæc illi qui albo eleemosynarum ascribuntur solum sunt patres familias. Dum vero medici discurrūt, si nō dat maritū, erogat forte vxor, quæ est in pauperes propēior. Si nō pater, cōfert tamen filius. Quod si forsan non tribuit herus, famulus largitur. ¶ Atqui (qd̄ precipui momēti est in hac re argumētū) eleemosynæ nō tantum ex pecunia fieri sunt solitæ: sed ex omni sup̄electilli domo. Reperias enim qui in largiēda pecunia sunt parcissimi, boni tamen consulunt, si cōiux panem porrigat, aut mensæ reliquias, obsoletam vestem, subuculam lintheam, protritum calceū, lignorum fasciculū: quæ omnia profecto si cumulo eleemosynarum eximas (vt est hac ratione necessarium) nescio an dimidiū excipias. ¶ Sed præter decrementū atq; de-

Arcule ærariæ.

Eleemosina ex omni sup̄lectilli.

68
Misericordie
ratio.

trimentum eleemosynarū, quæ institutum hoc arcen-
di pauperes manifeste consequuntur, alia via rem aggre-
di possumus. Misericordie ratio non in hoc tantū posi-
ta est, vt miseris opem et auxiliū quisq; ferat: sed in hoc
præterea, qui nimmo in hoc primū, vt animus intus ca-
lamitatis pauperis misertus, cōpatiatur misero, et quan-
do ad opus facultas non suppetit, affectus hic in meri-
tis ponitur apud deū. Id qd̄ in Christo contēplari pos-
sumus. Qui anteq̄ turbæ illi⁹ in eremo, extincta fame,
lassitudinē recrearet, legim⁹ apud Math. et Marc. quod
misert⁹ est turbæ quæ triduo sustinebat illum. Ex quo
diuino affectu opus foras processit. Qui ergo paupe-
res oculis christianorū eripiūt, pingue (quod aiunt) la-
ctis) optimū inq̄, quod est in virtute hac præstātissima
misericordie tollūt. Nam veluti fortes et strenui homi-
nes esse non possunt, nisi qui conspectu armatorū ho-
stiu⁹ sæpe fuerint irritati, ita neq; misericordes, nisi qui
æru⁹ nas calamitatesq; et res aduersas et afflictas paupe-
rū coram viderint, et contrectauerint. Quā ob rem, vt
sunt quibus pauperū aspectus nauseā mouet, et clamor
aures obtundit, sunt nihilominus alij (quibus in hac
parte mos potius gerendus esset) qui cōspectis æru⁹ nis
pauperū, cor ad misericordiā emolunt, et quas defan-
guinis nobilitate, deq; honoribus et fortunis cristas eri-
gunt, ea tunc ratione summittunt, q̄ homines sui gene-
ris vident tā dissimili sorte et fortuna abiectos: quibus
et in hac vita similes ipsi paresq; esse poterant, & in illa
æterna felicitate lōge inferiores esse poterūt. At in præ-
cipuis solēnitatib⁹ et in sancta potissimū hebdomada,
quis ambigat conspectu pauperū et clamore, christia-
norū animos ad comiserationē valde cōmoueri? Videre pro-
fecto videbar anno pxime elapso subtristes homines,

dicentes pœnoffam hebdomadana perinde sine pauperum clamore obmutescere, ac si festum esset sine musica celebratum. ¶ Et (quod nō est in postremis habendū) quāti rogo inter eēt maxime Princeps quomodo iuuetus in ipsa statim prima educatione ad misericordiam erudiat: illius imitatione sanctissimi Iob, qui has omnium virtutū radices subiecit, quod ab infantia secum creuit miseratio? Aut quomodo potest puer hac sanctissima virtute imbui, qui nō sensu calamitates viderit vel audiuerit? Hi qui modo pauperū elemosynas diligēter procurant, quia pauperū miseras oculis conspexere, misericordes esse et clementes in pauperes possunt. Sed fac instituta hæc integrū sæculū durare, vt qui modo nascūtur nunq̄ in limine domus mendicos videāt, neq̄ inclusos visitent. Quo nā pectore huiusmodi homines in pauperes esse possunt? ¶ Sed neq̄ hac tantū de causa religio est paupibus in præsētia auxilia et subsidia ministrare: sed certe in honorē et obsequiū Christi. Vnde super illud Pauli Thi. v. vbi nos ad misericordix opera instruens exortatur, vt sanctorū pedes lauemus, tribulationē patientibus subministremus, adnotat Homelia. xiiij. Chriost. quod opera misericordix præcipuo studio, et tota animi volūtate, summaq̄ alacritate ac deuotione (tanq̄ reuera ipsi Christo) pauperibus debemus in suis proprijs personis exhibere. Neq̄ enim (inquit officia in pauperes debem⁹ seruis, aut ancillis imperare: sed per nos ipsi debem⁹ pauperibus impendere. Verbū illud Christi auscultantes. Si ego laui pedes vestros dominus et magister (ac si dixisset/nec cuiq̄ humile officium permissi) et vos debetis alter alterius lauare pedes. Et addit Chriost. quod quando quis fuerit summa dignitate cōstitutus, ac præcipui generis gloria fulgeat, non tantū pauperes superat, q̄tum

Iob. 5.

Thim. 5.

Chriost.
Hom. 14

Ioan. 13.

Mat. 18.
Mar. 25.

discipulos. Christus. Quando autē pauperi ministras,
Christo ministras. Nā qui susceperit (inquit) vnū paru-
uulū nomine meo, me suscipit. Et quandiu fecistis vni-
de istis minimis, michi fecistis. Actenus Chrysost. Vn-
de metuendū nobis esset, nequando se Christus in po-
strema die apud nos mendicum degisse confitebitur,
improperio nobis obijciat, q̄ paupes a nostro nos prof-
pectu abiecerim⁹. Vnde vix legim⁹, nō solum sanctos
fuisse prelatos ecclesiæ, verū neq; factos fuisse illustri-
simos hoīes, de quib⁹ nō sit memoriæ proditū q̄ per se
ipsi pauperib⁹ cibos ministrauerint: imo et vulnera pro-
prijs manibus contrectauerint. Vt alios interim ob-
mittam Cæsaris filio, augustā referam. Flacilla illa au-
gusta Theodosij coniux sanctissima de hoc cū primis
lib. vij. tripartitæ historiæ honoribus cumulatur, quod
cum esset in regni fastigijs, maximā sub purpura clau-
dorum atq; debulium curam habebat. Non seruis, non
alijs ministris vtens, sed per se ipsa agens, et ad eorum
habitacula veniēs, vnicuiq; quod opus haberet, prebe-
bat. Sic etiam per ecclesiarum Xenodochia discurrens
suis manibus ministrabat infirmis, ollas eorū tergens,
ius gustans, offerens coclearia, panē frangens, cibosq;
ministrans, calices abluēs, et alia cūcta faciens, quæ ser-
uis & ancillis mos est solēniter operari. Erat. n. illi chri-
stianorū antiquitati perpetuo in aurib⁹ verbū illud ex-
tremæ diei, qua se Christus nudū et hospite fuisse as-
firmabit, et inter nos exuriē et sitim perpeffum, vt per-
inde pauperes, ac si Christus singuli essent, suscipe-
rent, obsequijs colerēt, eorūq; se conspectu oblectarēt.
¶ Hæc in gratiā eorū percēsumus, qui animo sunt in
pauperes clementi, quorū perinde absentia nō possunt
nō ægre ferre. Sed et ppter eos inhumanos homines,
qui præ auaricia saxeā pectora erga pauperes habētes,

Flacilla
augusta.

aures eorū precibus obtūratierūnt, cōmodum est etiam eorū conspectui mendicos obijcere. Audio nāq̄ quosdā (christianos quidē ac pios homines) ad causas hui⁹ instituti occludendi pauperes hanc etiā adhibere, quod si ex gentibus quispiam et paganis homines inter nos videret in extrema egestate mendicare, crudelitatis nos et immanitatis redargueret, essetq̄ illi lex nostra improprio. At vero si abditos reconditosq̄ et exire prohibitos esse cōspiceret, neq̄ tñ a nobis lauti⁹ alitos, ac sumptuosius tractatos, q̄ hac eleemosynarū rōne esse possunt, fortasse peius apud eum audirem⁹. Sed aliorum propero. Fieri nequit aliter, quomin⁹ in republica, etiā christianorū, homines sint inclementes et in pauperes cruditi: versentur ergo in eorū presentia mendici, qui si non eos ad misericordiā vincere potuerint, iniustitiæ saltē in die iudicij reuincāt. Nūquid non hoc Christ⁹ edocet in diuite illo epulone, qui induebatur purpura et bisso et epulabatur quotidie splendide. Neq̄ enim de hoc tantū in inferno cruciebatur, q̄ eleemosynā absentis mendico non impenderat, sed q̄ cum Lazarus ad ianuā eius iaceret, vlcibus plenus, cupiēs saturari de micis quæ cadebāt de mēsa diuitis, neutiq̄ diuitē pauperis miserebat. Vide q̄nta cōgerit et exagerat Christ⁹, q̄bus pudorē et innominiā illi⁹ diuitis auget: sane q̄ canes quibus micas diues porrigebat, clementiores erant in pauperē lingentes vlcera, q̄ diues ipse. Mendicis ergo ad ianuas crudeliū diuitū iacentibus Christus testibus opus habet in die iudicij, in cōfussionē et impropertiū eorū. ¶ Cōtra vero ad ianuas prælatorū, ac magnatū, qui benigni sunt et misericordes in pauperes, q̄ sit pulcherrima pauperū corona: qui refecti et recreati benedictionibus suos benefactores complent, precationibus apud deū cōmendāt, Fuerint inter eos forte perditū ho-

Luc. 16.

Prælato-
rianue.

CC
mines, erūt verūtamen nōnulli iusti, qui nos possint
iuxta verbū domini/in æterna recipe tabernacula. ¶ Si
in regibus et gloriosis imperatoribus exemplū ad huc
Christi perseuerat, vt semel in anno pauperū pedes la-
uent mensisq; ministrēt, cur nō erit laudabile et hono-
rificum quotidie pauperes ad ianuas principum, alio-
rūq; procerū pauperes epulari. Reuera si sancti illi pa-
tres, et ecclesiæ monarchæ, Greg. inq; Amb. et August.
audirent medicis Christi domus principū et episcopo-
rū non patere, non intus pransum recipi, nihil aliud re-
putauissent, nihilo seccius condénassent, q̄ si paternis
domibus filios audirēt interdictos. De Gregorio legi-
mus, nunq̄ sine pauperibus et peregrinis ad mensam se-
dere, domū eius mendicis esse frequentissimā. Qui per
inde tā fuit de pauperibus bene meritus, vt angeli sub
habitu pauperū elemosynis sæpe ab eo fuerint dona-
ti, et inter conuiuas pauperes ad mensam eius confede-
rint. Sed vt pontifici summo regē quoq; et sanguine
et sanctitate clarissimū apponamus: galorū inq; regem
Ludouicū inter diuos suo iure et merito relatū Bláchæ
reginæ Hispanorum regibus genitē filius, adduci nul-
lo modo possum, vt credam, q̄ hæc ille mendicantium
claustra aut iussisset vnq; , aut certe pbasset. Legitur. n.
a matre sanctissima ita fuisse educatū, vt pluribus du-
centis pauperibus, qui in domo regia quotidie abū de
reficiebantur, in diebus solēnibus anteq; ipse cōmede-
ret manu ppria fercula ministraret: atq; singulis sabba-
tis eorū pedes pprijs manib⁹ ablueret, detergeret, et oscu-
lare: quos deinde aucta elemosyna donabat. ¶ Qua-
re excogitare nequeo, quomō institutū hoc quo paupe-
res mendicare vetantur (vt eius autores prætendunt)
de antiquitate cōmendari possit. Immo vero hoc inter
precipua argumento concurrit, quod, perinde atq; illud

Grego.

Ludouic⁹
cu rex.

Notū.

de rei sciendis peregrinis, nouum cōmentum est: neq;
gentibus, neq; p̄ricis christianis vnq̄ cognitū. Quod
si in legibus misericordiæ possumus esse, patres iā diu
ecclesiæ scriptum nobis dedissent. Hoc autem inter res
pondendum ad eas causas et rationes, quibus eius au-
tores sententiā corroborant, congruentius tractabitur.

**¶ QVO RATIONES ET CAUSE PROHIBEN-
di pauperes mendicare, perpenduntur. Cap. xij.**

PRIMUM fundamentū, quo auctores clau-
suræ huius mendicantium sententiam stabi-
lire contendunt, est verbum illud diuinum
Deutero. xv. Omnino indigēs & mendicus
non erit inter vos: vt benedicat tibi dominus in terra
quam daturus est tibi in possessionem. Argumentum
est quod, S. Th. ij. ij. q. clxxxvij. art. v. diluit, dicens,
quod illo præcepto legis nullus prohibetur mendicare:
sed prohibetur diuitibus ne tam tenaces sint, vt prop-
ter hoc aliqui egestate mendicare cogātur. Quod qui-
dem responsum est mente reponendum ad intelligen-
da quæcūq; alia, aut ecclesiæ statuta, aut sanctorum de-
creta, quæ de hac re loquantur. Nusq; enim gentiū pau-
peribus facta est cohibitio, ne mēdicent: sed diuitibus
præceptum est, ne sua crudelitate pauperes mēdicare co-
gant. Adde quod notio huius nominis mendicus nō
eos percipisse comprehendit (vt nōnulli existimant) qui
hostiatim obambulant: sed quicūq; proprie dicitur mē-
dicus, qui adeo indiget, vt stipe et elemosyna quoti-
diana viuatur: tametsi domi eā recipiat. Pauper enim est
qui propriū habet vnde ægre et misere viuatur: mendicus
autē qui nihil propriū habet, sed ex alieno viuatur. Men-
dicare nāq; nō solū est petere, sed recipere ea quæ vltro
offeruntur. Hoc licet nō adeo explicare, insignuat præ-

Deut. 15.

Mēdicus.

ter. S. Th. loco modo citato Chrysostom⁹, aut quicumque ille fuit autor imperfecti, super illud Matthei. capite. v. Beati pauperes spiritu. Græce enim inquit non habet pauperes, sed mendici. Verbo ergo illo non solum comonebatur populus ut non essent postulantes medici, sed neque essent qui domibus inclusi, quotidianis elemosynis & sportulis indigerent. Quales modo hisce articulis instituantur. Quare isti non putent illud se præceptum hac ratione abunde complere. Neque vero illud præceptum erat, ut sub mortali (ut verba iacet) obligaret. Sed erat exhortatio ad charitatem, quæ in quocumque populo bene instituto florere deberet. Quam obrem post exhortationem illam eodem capite subiungitur, quod pauperes nihilominus semper essent inter eos futuri. Quæadmodum in euangelio, quantiscumque nos Christus verbis misericordiam erudiuit, et ad elemosynas animauit, quo nostram nobis tamen pectoris duritiam prænunderet, pauperes

Argm̄.

(inquit) semper habebitis vobiscum. ¶ Asciscitur præterea in exemplum instituti huius, quod Paulus similes collectas instituit fieri apud Macedoniam et Galatiam. Quarum memi-

Rom. 15.
1. Cor. 16

nit et in epistola ad Romanos et in prima ad Corinthios. At vero collectæ illæ, ut S. Th. utrobique interpretatur, alia longe ratione factæ sunt. Neque verba Pauli interprete opus habent: adeo res est per se ipsa perspicua. Non enim collectiones illæ elemosynarum fiebant in subsidium et suffragium pauperum eiusdem, in qua fiebant, ciuitatis. Sed historia fuit, ut legitur in actis apostolorum capi-

Actu. xj.

te. xj. quod Hierosolimam et circumiacentem Iudeam fames validissima peruaserat: et ideo missi sunt Paulus et Barnabas in Macedoniam et Achaiam, cum ad predicandum, tum etiam ad auxilia petenda pro christianis quæ erant Hierosolimis et Iudæis præsertim qui prædicationi et cultui diuino operam dabat. Et hoc est quod Paulus aduibrat ad

Galatas. ij. dicens. Iacobus Cephas et Ioanes man⁹ de
 derūt mihi et Barnabæ societatis, vt nos in gentes, ipsi
 autē in circūcissionē: tantū vt pauperum memores esse-
 mus: quod etiā sollicit⁹ fui hoc ipsum facere. Quas qui-
 dē collectas Macedones et Galatæ per ipsos apostolos
 miserunt Hierosolimā. Id quod attestatur apostolus.
 Rom. xv. dicens. Hinc igitur proficiscor in Iherusalē
 ministrare sanctis. Probauerunt. n. Macedonia et Aca-
 ia collactionē aliquā facere in pauperes sanctos, qui sūt
 in Iherusalē. Placuit. n. eis vt debitores sūt eorū. Nā
 si spiritualiū eorū participes sunt gentiles, debent et in
 carnalib⁹ ministrare eis. Ecce quomodo collecte potis-
 simū erant in subsidiū sanctorū qui discipuli erant euā-
 gelij. Instar deinceps Macedoniæ persuadet Corinthis
 scribens. De collectis autē quæ fiunt in sanctos (eos. s.
 qui sūt Hierosolimis) sicut ordinaui in ecclesijs Ga-
 latæ, ita et vos facite. Modū autē subdit Paulus, vt per
 vnam sabbati (s. per diē dominicā) vnusquisq; vestrū
 apud se ponat, recondens quod ei bene placuerit, vt nō
 cū venero (s. ad importandū Hierosolimā) tunc colle-
 ctæ fiant. Non ergo eleemosynæ illæ, quo in hiberent
 pauperes mendicare colligebantur. Id tamē aliud agēs
 non tacitus preteribo, quod in huius loci interpretatio-
 ne adnotat Chriost. homilia. xliij. nepe quod hui⁹ in-
 star deberet Christianus quicūq; arculā domi, eo loco
 vbi orare solitus est, pauperibus dicere, in quā, perinde
 atq; sacerdos sacrificiū oblaturus manus prius lauat,
 ante orationē eleemosynā immitteret, vt sic mūdus ad
 orationē accederet. Nā scriptū est. Date eleemosynā: et
 ecce omnia munda sūt vobis. ¶ Tertiū quod in con-
 firmationē huius pretextitur est, q̄ in primitiua ecclesia
 non erant mendici hostiatim postulantes. Hoc autē in
 latissimū nos cāpū dicēdi trāsmittit. Vbi multa sūt

Gal. 2.

Rom. 15.

1 ad Cor.
16.

Chriost.

Tertiū
argumē.

reputatione digna. Primū omnium (vt iam modo dicebam) nihil neq; in actis ecclesie neq; apud quempiā sanctorum patrum legitur, vnde coniectari possumus, libertatem aliquam pauperibus fuisse ademptam exēdi mendicatum quocunq; libuisset. Secundo q̄ tempore Christi saluatoris nostri fuerint pauperes mendicantes, ambigere nemo potest: cū q̄ turbā illā pauperum, claudorum, cæcorum, alijsq; morbis et languoribus laborantium, quam frequentissimam curauit: coniectura est ex his plurimum fuisse mendicis, qui vicatim obambulant: tum, q̄ illud consilium Christi Luce. xiiij.

Luce. 16.

Cū facis prædiū aut cœnā noli vocare amicos tuos. & c. neq; vicinos diuites: sed voca paupes, debiles, claudos, & cæcos: et beatus eris/ plane de mendicantibus intelligendū videtur. Quod nequis cauilletur, illos in claustris tūc degere, videat quid statim sequitur in parabola illius hominis qui fecit cœnam magnam. Qui cum inuitati venire recusat, exite (inquit seruis suis) in plateas et vicos ciuitatis, neq; id solum, sed in vias et sepes: et paupes et debiles et cæcos et claudos introducite huc. Solent enim mēdici in huiusmodi locis ciuitatis, et in binijs viarum sedere. Neq; tempore tunc solum Christi erant mēdici: sed Augustinus tum alibi sæpe, tū etiā sermone in. ij. dominica aduentus testimonio est. Vbi christiāos largiores prædicās elemosynas debere, subdit, qđ in sanctis solēnitatibus secundū vires nras abundantius erogemus, pauperes ante omnia frequentius ad conuiuium reuocemus. Loquitur profecto de mēdicatibus: qui consueuerant in domos diuitum epulatum admitti. Adeo erat mēdicitas sæculo illo vsu et more celebris, vt. S. Th. ij. ij. q. clxxxvij. etiā teste multi christiani religionis et humilitatis causa, venditis possessionibus et in pauperes distributis, ad illum se sumisserint abiectissimum

August.

abiectionem ordinē. vt legitur de diuo Alexio patri
 cio Romano, et de Arsenio in vitis patruū. Et Hiero-
 nim⁹ ad Oceanū de hoc etiā cōmendat Fabiolā, quod
 optabat, diuitijs in pauperes effusis, stipe ipsa pauperū
 viuere. Neq; profecto qui illud iam modo institutū vi-
 tæ susciperet adeo esset exprobrandus, vt aliqui existi-
 mant. Sed tamen eo tantū huius reminiscor, vt osten-
 dā fuisse semper in ecclesia postulantes mēdicos. At nō
 opus est in re non dubia vt testibus nō necessariis. Om-
 niū enim historię quib⁹ sanctorū patruū gesta memo-
 riā prodita sunt, attestātur semper in ecclesia fuisse mē-
 dicos. Neq; mendicantiū religiones aliū de nomē hoc
 sibi cū re ipsa vendicarunt. ¶ Tertiā hictamen conside-
 rationē adiecerim, qd' in p̄mordio ecclesię: nepe vsq; ad
 tēpora Gregori et eo amplius, alia erat lōgeq; diuersa
 religio, alia christianorū erga pauperes pectora, alia in-
 stituta, alij deniq; in subsidium pauperum decreti pro-
 uentus, q̄ iam modo sunt, vt possent pauperes postulā-
 di molestia releuari. Affertur ab huiusmodi articulorū
 autoribus id quod in vita Clementis papę legitur: ne-
 pe q; singularū inopes regionū nominatim scriptos ha-
 bebat: & quos baptismi sanctificatione mūdauerat, nō
 sinebat fieri mendicitati subiectos. Similia ferme pos-
 sunt verba ex gestis Siluestri, Gregorij, Martini, om-
 niū deniq; patruū illius tēporis citare. At quomodo il-
 li pauperes mendicare non sinerēt, hoc animaduertāt,
 Non enim eos lege vetabant, prohibebant, arcebāt, ob-
 struebant, sed quomodo non sinebant? Nominatim
 pauperes scriptos habebant, quibus sportulas copiose
 mittebant, ne vlla illis mendicandi necessitas restaret.
 Hac sanctissima ratione ius illis mēdicandi auferebāt.
 Nisi iura huc accersendo vniuersa molestus essēm, q̄ id
 copiose patefacere possē, Sed titulū interim de religio-

Hierō.

Conside-
ratio. 3.

Cle mēs.

Diuerſa
Hospita
liū gñā.

Lib. 6. ec
cleſiaſticæ
hiſto
riæ. c. 29.

ſis domib⁹: & in decretalib⁹ et in clemētinis cōſultatiō-
rit, plane intelliget, quāta prælatis cura pauperū fuerit
inuicta, q̄ anxie et ſolicite ſacerdotes illi, vt veripatres,
filiorū pauperū res procurabāt, adminiſtrabant, pprijsq̄
ſūptibus ſonebāt. ¶ Sed præter peculiare cuiuſq̄ elee-
moſynas, ſtudiū erat hospitalia diuerſis gñis vbi cūq̄
locorū erigere, vt eſt in. C. de ſac. ſan. eccleſ. L. ſancim⁹:
qd̄ et in iure canonico. xxiii. q. viij. cap. tributū/ referē.
Erāt. n. Xenodochia. i. hospitiū pauperū dom⁹ Orpho-
notrophia. Qd̄ eſt orphanorū receptacula Ptochotro-
phia/ vbi inopes & mēdici alebant. Brephotrophia/ pu-
ta ædes, qbus infantes nutriebant Gerōtocomia. ſ. vbi
ſeēs et debiles ſuſtēbant. Adeo tūc recētis ſanguinis
Chriſti yirore eccleſia rigata benignitate et clemētia in
paupes reſtorebat, vt nulla potius alia rōne animos ho-
minū cōciliaret, cōtraheretq̄ ad fidē Chriſti. Vnde vt
li. 6. eccleſiaſticæ hiſtorie ſcriptū eſt, Iulian⁹ ille apoſta-
ta qui eccleſiæ apertū bellū indixit, hoc paganos ſumō
pere exortabat, vt Xenodochia et pauperū hospitia ex-
truerēt, dotarēt, ditarētq̄, vt hac clemētia chriſtianis ex-
cellētes, paganos in chriſtianismū pperātes poſſent in
paganismo retinere. ¶ Sed qd̄ demū exēplo illius eccle-
ſiæ pauperib⁹ opitulari cōtendimus, ne poſtulare indi-
geāt? Quarta tūc pars omniū fructū et reditū eccle-
ſiæ decreta erat et deſtinata alēdis paupibus: vt eſt in de-
creto Gelasij can. q̄tuor. xij. q. ij. et in decreto Simplicij
can. de reſtitib⁹: et in cōcilio Toletano can. ſancim⁹ / ibi
dē. Et tñ q̄ntuncūq̄ tūc erat optime pauperib⁹ ſuccur-
ſū, nuſq̄ legim⁹ interdīctū eis fuiſſe poſtulare. Qua er-
go rōne in hoc moō ſæculo, qñ dari nobis optam⁹ cha-
ritatē illi⁹ gētis, prælatos illi⁹ ætatis, ſanctiones illi⁹ eccle-
ſiæ, puent⁹ deniq̄ ānuos paupibus cōſtitutos, qua
(in q̄) rōne adduci poſſumus, mēdicos a facultate liber-
tateq̄ poſtulādi cohibere? ¶ Coloniēſes, ad quorū pro

ūintialē cōuentū (quia nec papæ authoritate pollet, nec
 quicq̄ præter iura cōia de hac re p̄rie fanciavit) nihil
 r̄ndeo, aut Hipréses, aut germani vlli neutiq̄ Hispanis
 in hac re exēplo esse possūt. Nā præterq̄, q̄ (vt antea di-
 cebam⁹) multo sūt magis politici, æraria publica hēnt
 amplissima, vñ iusta subsidia paupibus decernūt. vt in
 coloniēsib⁹ atq̄ hiprésib⁹ statutis habet. Id qđ de Ve-
 netis, Genuēsibus, multisq̄ italis fama est. Nos autē,
 sola mēdicata pecunia, nescio quo possumus mō auxi-
 lia mēdicis sufficere, vt eos iure mēdicare cohibeam⁹:
 q̄ntūcūq̄ sint eleemosynarū leges cōsultissimæ. ¶ Et,
 qđ omnīū hic ego plurimū animo reputo, qđ legū hu-
 iusmodi atq̄ ordinationū legitimi sunt latores, pmul-
 gatores, et executores, nō equidē sæculares, sed ecclesiæ
 prælati sūt, et sacerdotes. Vbi nā rogo paginæ sacræ
 quo ve forte sacrorū canonū sæculares huic pauperū
 muneri patrōes designant: aut vbi nō ecclesiæ sacerdo-
 tes et ep̄i huic negotio, veluti pauperū patres, destinen-
 tur? Quid ita: quia sacerdotes voluit Christ⁹ vt (ei⁹ ait
 discipul⁹ Paul⁹) ab sæculari solitudine vacare. Nā qđ
 sine vxore (inqt) est, sollicit⁹ est quæ domini sunt, quo
 mō placeat deo. Qui autē cō vxore est, sollicitus est quæ
 sūt mūdi, quomō placeat vxori: et diuisus est. Quorsū
 hæc? Certe vt cōiueā, negotiū hoc & pauperū curā diu
 nō posse in manib⁹ sæculariū, q̄nta sint cūq̄ pbitate et
 prudētia præditi, pdurare. Nō ita de⁹ et ecclesia insitu-
 tū esse duxit. Sed structuræ hui⁹, qđ spūalis est, ep̄i ar-
 chitecti essēt, oporteret, populi mun⁹ est vt materiā syl-
 uaq̄ subministraret. Qm̄ sæculares vxores duxerunt, fa-
 miliā hēnt, curis alijs negociationibusq̄ et sollicitudinibus
 cōplicant. Vix se ab illis extricare possūt, vt humōi
 mæ officijs libere vacare possint. Nisi ex pauperū elee-
 mosynis stipēdia ministris statuāt, raras inuenias qđ

in officio perseuerent. Atq; ita vsu contingere videm⁹,
 vt bona eleemosynar^{um} parte, quæ ministris obuenit, de
 fraudentur pauperes. Sed ais prælati non perinde atq;
 prædecessores, curam pauperum gerūt. Fateor equidē:
 sed sperare nō possum vt sæculares, episcoporum vices
 fungētes, refarciant dāna, satis (inq̄) negotio faciant,
 vt pauperes in claustris perpetuo possint iustineri. Qui
 modo negotium susceperūt, quia proceres sunt et præ-
 cipui homines, christianissime instituti, rem poterunt
 in tempus continuare: cū tamen deinceps alij atq; alij,
 in hac sint puincia sucesuri, prolabi subinde ac sensim
 cadere necessarium est. ¶ At vero, quo iam ad portum
 applicans, vela contraham, id quod in vniuersis, quæ
 homines tentantes adoriuntur, maximum habet pon-
 dus⁹ experientiam (inq̄) in testimonium appello. Trie-
 nium ferme iam hæc eleemosynarum ratio vsu et mo-
 re seruatur. Quis nam inde in effectu fructus prouene-
 rit, hoc tu prouidentissime Princeps fac certo scias. De
 hoc (quia non in iure, sed quod aiunt in facto positum
 est) nullam mihi vollo haberi fidē. Tametsi quod ego
 hic et audiendo et videndo experior: ac perinde de alijs
 locis conijcio, multum huic negotio refragatur. Sed
 tu hoc, vt es oculatissimus, da operam vt fraude procul
 intelligas. Primum, an in turbis validorum mendican-
 tium quæ vrbibus magnæ depulsæ sunt, aliqui forsan
 legitimi pauperes promiscue excesserint. Alterum quā-
 do nullum vicatim obambulantem mendicum conspi-
 cimus, vtrū numerus pauperū in antiquis hospitalib⁹
 succreuerit, an vero aucta fuerint alia, quibus illi q̄ dis-
 currebant recepti fuerint. Mox an sint christiani homi-
 nes qui quærimonias i pargant, q̄ non sint iam mendi-
 ci qui ad eleemosynas extorquendas vim inferant. Nā
 in hac etiam re solitum erat regnum celorum vim pati.

Per ora-
 tio.

Deinde an eleemosynæ, quæ ex actis vagabundis adē
 ptæ sunt, incolis postulareq; verecundantibus (is qui
 præcipu⁹ in hac re habēdus fuerat finis) integre obue-
 niant. An vero forsitan nichilo illi, aut forte paulatim me-
 lius habeant: sed eleemosynarum summa quæ esse con-
 sueuerat, fuerit extenuata. Quod si rem prospere succe-
 dere cognoueris. Nempe si eleemosynas nichilo mino-
 res, sed maiores multo fieri, si incolarū pauperū mise-
 rias, ærūnas, et calamitates, quibus grauius cōprimū-
 tur, auctis eleemosynis subleuari, curam adhibe, tuāq;
 Principis autoritatem interpone, vt horum instituto
 rum ratio procedat. Tunc vero quo Principis animum
 propendere conspexerimus, inclinabimus omnes. Illi
 parti applaudemus, suffragabimur, fauebimus. Id vni-
 uersi tutabimur, prædicabim⁹, adiutabimus. Sin vero
 rem deteriorari senseris, tunc satis fuerit, si studia illa et
 instituta eleemosynas conscribendi in auxilium et sub-
 sidium pauperū incolarū, qui egestatē domi sustinent,
 retineamus, cōmendemus, et, vt prosperetur, sūma ope
 nitamur. Nam illa deo esse non possunt nisi probatissi-
 ma et acceptissima. Cæteris vero medicis ius relinqua-
 tur postulādi. Nam q̄ aliquis vere pauper publicas, q̄
 mendicauerit, poenas luat, absit vt in christianorum re-
 gno sub christianissimo Principe audiamus. Illius, n. Deut. 2.
 prodigiosæ statux cuius Daniel mysterium interpre-
 tatus est, licet caput aureum esset, et pectus argenteum,
 pedes vera abiectissimi (nempe partim ferrei, partim fi-
 ctiles) tamē cōminutis pedibus, corpus subinde ipsum
 ex preciosis metalis corruit. Quid si ordo hic abiectissi-
 mus pauperum, eleemosynarum meritis sublimiores
 rei publicæ ordines sustentat. Quo de medio sublato,
 totum periclitetur corpus. At vereor, ne te iam prolixæ
 orationis tædere incipiat. Nā nescio quo impetus me

288
longius q̄ institueram, furripuerit. Tameſi quando
nihil aliud quale quale obſequiū hoc meū præſtiterit,
ſentiamer hic nō nulla, quæ te legiſſe nō pænitebit ad
preſtantiſſimam hanc præclariffimāq; miſericordiæ
virtutem comparandam. Etenim qui in tantam regno
rum ſpem diuino numine & miſericordia hac luce do-
natus es, quanta neminē ſecundū patrē, aut forte perq̄
rariffimos, vnq̄ natura produxit, quibus nam alijs q̄
miſericordiæ potes officijs ampliffima beneficia repen-
dere? Nam et ſi velut in throno dei, ita et in Principis
folio ambas conſedere deceat, iuſtitiam et miſericor-
diam: hæc tamen, perinde atq; in deo, maiori in re
ge ſplendore fulget. Sed vtracq; faxit deus, effi-
cias, vt qualem te inter mortales merito te
nere gaudemus, tali etiam eſſe loco
inter diuos perpetuo viden-
tes gratulemur.

Vale.

Salmanticæ.
In officina Ioānis Giuntæ
trigeſſima Ianuarij.
Anno domini.

1545.